

ГОРА

6-7/2015

STIHL®

www.stihl.bg

9 770861 757009

www.gorabg-magazine.info

Личната предпазна екипировка на STIHL - изключително удобна и оптимизирана защита

Безопасността при работа е от голямо значение за STIHL. За това ние предлагаме не само оптималните уреди и гориво-смазочни материали за изпълнение на вашите задачи, но също така и подходящата лична защитна екипировка за индивидуалните ви нужди - цялостни концепции за защита на очите, слуха и главата, защита от

срязване, дишащо работно облекло, удобни ръкавици, здрави обувки. За да можете да се концентрирате изцяло върху работата си и да се чувствате удобно при всяка ситуация, докато работите.

За повече информация посетете www.stihl.bg или най-близкия дилър на STIHL.

Издание на Изпълнителната агенция по горите

Несъмнено!

Природните бедствия в горите на България винаги са поставяли на изпитание лесовъдската колегия. От 1893 г. до сега само в Рило-Родопската област са регистрирани 35 ветровала, като този от 1961 г. е най-ужасяващият. За минути смерч по-валя гората на площ с дължина близо 40 км и широчина над километър. Дърводобивници от цялата страна няколко години работят за бързото усвояване на повалената дървесина, за да не се допусне нейното похабяване и появата на болести. Бедствия от лед и сняг също съпътстват делника на лесовъдите. През ноември 2007 г. в района на Витиня, Ботевград, Етрополе и Своге за една нощ са повредени дървета на площ над 6300 ха и обем близо 350 000 м³. През октомври 2011 г. на територията на ДГС - Средец, са повалени от ледо-лом 226 000 м³ на площ от 5900 ха. Тази зима са унищожени гори на площ над 5000 ха в 7 стопанства от СЗДП - Враца.

Масштабите на пораженията от снеголоми и снеговали от март т.г. в 32 стопанства от ЮЦДП - Смолян, са стряскащи - засегнати са над 54 000 ха с повалена над 1.2 млн. м³ дървесина.

Кой, кога и как ще успее да се справи с бедствието, и то така, че повалената дървесината да не се похаби и да не стане огнище на болести и зарази? Изпитанието за лесовъдите в региона е огромно и надали може да се осмисли и проумее от широката общественост.

В същото време в цялата страна по една или друга причина съхнат гори, достигнали своя жизнен предел.

През XX в. укротяването на пороите и овладяването на ерозираните български земи бе почти немислима задача, която обаче лесовъдите изпълниха с чест и професионализъм.

Началото на XXI в. поставя акцент на борбата с природните нарушения и съхненето.

Ще се справи ли колегията с тези предизвикателства?

Несъмнено!

2Тема на броя: По пътя на бедствието

10Форуми: България - домакин на Международен съвет на ловците и защитниците на дивеча

11Проекти в ИАГ

13Новини от природните паркове

14Лесозащита: Отново за ветровала в биосферния резерват „Бистришко бранище“

16Агроресовъдство: Сигурно бъдеще за глобалното растениевъдно производство

18Ловно стопанство: Обзор на състоянието на дивечовите запаси в България

21Лесовъдство: Лесовъдски особености на буковите насаждения във фазата на интензивно самоизреждане

23Екология: „Зеленият град“ у нас

25Юбилей

26Да се помни: Георги Малчев - един всецяло предан ратник

28Памет

29Национални паркове: Плитвичките езера - приказан свят на Хърватия

IIIОбичам България: За един мускал удоволствие

На корицата

Снимка Йордан ДАМЯНОВ

Главен редактор:
инж. БОРИС ГОСПОДИНОВ
boris@iag.bg
bbgospod@yahoo.com

Редактори:
СВЕТЛАНА БЪНЗАРОВА
banzarova@abv.bg
(Вогещ на броя)

ЮЛИЯ СЪБЧЕВА
yulia_sabcheva@abv.bg

Технически редактор:
инж. ВАНЯ КИСЬОВА-ИЛИЕВА
vaniakisiova@abv.bg

Дизайн и предпечат:
ТЕМЕНУЖКА МАРКОВА
nushkamarkova@abv.bg

Фоторепортер:
ЙОРДАН ДАМЯНОВ
jordan.damianov@abv.bg

Адрес на редакцията:

София 1303, ул. „Антим I“ №17,
тел.: 988-86-42;
тел./факс: 988-04-15.
<http://www.gorabg-magazine.info>
E-mail: gora@iag.bg

ВПС ТТБВВГ22
IBAN BG39 TTBB 9400 3121 0404 50
СЖ „Експресбанк“ АД, клон София.
Печатни коли 5. Формат 1/8 от 60/90.

Броят е погнисан за печат на
08.07.2015 г. Индекс 20346.

Годишен абонамент - 30.00 лева.
Отделен брой - 3.00 лева.
Отпечатано - „Фатум“ ООД

CONTENTS

- 2 The topic: Following the disaster
- 10 Forum: Bulgaria - a host country to the CIC General Assembly
- 11 Projects of The Executive Forest Agency
- 13 News from Nature parks
- 14 Forest protection: Natural disturbances in the biosphere preserve „Bistrishko branishte“
- 16 Agroforestry: Sustainable future for global crop production
- 18 Hunting: Game reserves in Bulgaria
- 21 Forestry: Forestry features of the beech trees in the phase of intensive self-thinning
- 23 Ecology: „The Green city“ in our country
- 25 Jubilee
- 26 Let us remember: George Malchev - a wholly devoted to his work
- 28 Memory
- 29 National Parks: Plitvice Lakes - fairy-tale world of Croatia
- III I love Bulgaria: A vial of pleasure

Подробна информация за дейността на Изпълнителната агенция по горите може да намерите на Интернет адрес www.iag.bg

По пътя на бедствието

Обилните снеговалежи в началото на март 2015 г. и последвалите ги снеголоми и снеговали засягат 32 от 36-те териториални поделения на Южноцентралното държавно предприятие - Смолян. Общата засегната площ е 54 234 ха (по данни до 15.06.2015 г.), а обемът на пострадалата дървесина възлиза на 1 240 239 м³ стояща маса, основно иглолистна.

Най-много пострадала дървесина по площ и количество от Смолянския регион на ЮЦДП се намира в горските територии на ДГС - Златоград (съответно 3800 ха и 275 000 м³), ДГС - Смилян (3463.3 ха и 70 858 м³), ДГС - Смолян (2187.22 ха и 22 166 м³), ДГС - Славейно (1422.8 ха и 46 166 м³). От Кърджалийския регион бедствието най-силно е засегнало ДГС - Кирково (9363 ха и 122 435 м³), ДГС - Кърджали (9000 ха и 80 000 м³), ДГС - Крумовград (5238 ха и 150 000 м³), ДГС - Ардино (2377 ха и 105 000 м³), ДЛС „Женда“ (1853.1 ха и 48 091 м³), ДГС - Момчилград (1400 ха и 40 000 м³). В Пазарджишкия регион - ДГС „Алабак“ (2368 ха и 69 731 м³), ДЛС „Борово“ (1390.60 ха и 12 010 м³), ДГС - Асеновград (1073.4 ха и 19 055 м³).

В едно пътуване из повалените от бедствието гори на Кърджали, Ардино, Златоград и Смилян нашият екип потърси мнението на експертите за причините за случилото се. Навсякъде те бяха категорични, че става дума единствено за природна стихия, независимо от възрастта и пълнотата на насажденията, независимо от лесовъдските намеси в тях. Стихия, която постави пред лесовъдите тежки и неотложни задачи. Днес пред тях стои проблемът с наличието на огромни количества суровина, която трябва да се инвентаризира, маркира, добие и реализира на пазара, и то за кратко време, за да не се похаби и да не бъде нападната от корояд. В нагъбване с времето на изпитание е подложен и лесовъдският капацитет, и капацитетът на дърводобивните фирми. По указание на ЮЦДП - Смолян, са спрени всички редовни сечи и за да се ускори усвояването на падналата маса, са сключени допълнителни споразумения към действащите договори, както и нови договори с директно възлагане на добива по чл. 27 от Наредбата за условията и реда за възлагане изпълнението на дейности в горските територии - държавна и общинска собственост, за ползването на дървесина и недървесни горски продукти. С голяма отговорност и вещина работят, съгласуват и координират дейностите по овладяване на щетите от бедствието в администрацията на предприятието с директор инж. Ботьо Арабаджиев и заместник-директори инж. Ивайло Исаев и инж. Елин Лилов.

Инвентаризираните количества (лежаща маса) до средата на юни на територията на предприятието са 529 500 м³, маркираните - 448 464 м³. За добив са възложени 278 274 м³. Реализирани са 74 243 м³.

Въпреки огромните трудности и усилия, въпреки огромния обем работа, въпреки апокалиптичната картина лесовъдите знаят, че гората ще се възстанови. Знаят, че изкуствените иглолистни насаждения, които са изиграли важна противоерозионна роля в миналото, ще отстъпят на естествена разновъзрастна гора от местни видове, която ще бъде по-устойчива. Защото лесовъдите черпят опит от миналото, но мислят и работят за бъдещето.

ДГС - Кърджали: Състезание с времето

По следите на природното бедствие тръгваме от ДГС - Кърджали, където релефът е предимно хълмист. Снегът тук започва да вали на 6 март вечерта и продължава до 9 март. За тези няколко дена на места натрупва по метър и половина снежна покривка, паднали дървета препречват пътищата, а горските са денонощно на крак, докато се възстанови нормалната пътна обстановка. Най-много са засегнатите иглолистни култури до 700 м н.в., където мокрият сняг пречупва и поваля над 15 % от запаса на насажденията. Гледките надминават очакванията ни. Повалените дървета наподобяват разпръснати кибритени клечки. Горските служители са изправени пред огромното предизвикателство да обхождат, инвентаризират и маркират повредената дървесина (по неокончателни данни около 80 000 м³ стояща маса) във всички засегнати площи, които до момента възлизат на около 9000 хектара. Особено трудно е маркирането, споделя инж. Боян Павлов - ст. лесничей на ГСУ - Кърджали, пречупените и паднали дървета създават на места непреодолими прегради за преминане. Целият лесосечен фонд за тази го-

▲ Инж. Николай Янчев - директор на ДГС - Кърджали, и председател на УС на ЮЦДП

◀ Инж. Боян Павлов - ст. лесничей на ГСУ - Кърджали, (вляво) и Ружди Галиб - технолог по дърводобива

Временен склад в землището на с. Бойно, ГСУ - Кърджали ▶

Снеговал и снегомол в землището на с. Бойно, ГСУ - Кърджали ▼

дина е бил маркиран, но редовните сечи са спрени и сега маркирането започва отначало - само в пострадалите територии. За да спестят усилия едновременно инвентаризират и маркират. Горските работят по 12 часа дневно, включително и през почивните дни. Допълнително с тях на терена са и 6 души маркировачи, назначени по Националната програма „Възобновяване и опазване на българската гора“. До момента, за по-малко от три месеца, е инвентаризирана около 50 000 м³ стояща маса (за сравнение годишното ползване е 31 000 м³). Реализирани са около 12 000 м³.

За да се ускори процесът на усвояване на дървесината в началото на април към сключените вече договори с фирми са подписани анекси за извършване само на санитарни сечи. Към четирите местни фирми, които вече работят, се присъединяват нови четири, на които добивът се предоставя с пряко договаряне. Според директора инж. Николай Янчев този механизъм вече се изчерпва и трябва да се търсят нови възможности за предлагане на падналата маса, например на търг. Пострадалата дървесина е предоставена и на местното население за добив по тарифна такса „на корен“, но интересът към иглолистната не е голям, тъй като населението тук се отоплява основно с дъбова дървесина.

Най-важното е падналата маса да се усвои възможно най-бързо, за да не загуби каче-

ствата си, което ще намали съществено цената ѝ и ще доведе до още по-големи загуби. Нападението на корояда в неусвоените участъци от пострадала дървесина ще увеличи допълнително и проблемите, и загубите. Работи се на широк фронт, като месечно се добиват 4-5 хил. м³, отбелязва директорът инж. Янчев и се надява, че с това темпо падналата маса ще бъде усвоена в рамките на година.

Само широколистната растителност в смесените насаждения обгръща в успокояващо зелено и напомня, че природата ще превъзмогне и този катаклизъм. От стопанството смятат, че естественото възобновяване ще бъде добро и на отворилите се котли, повечето до 5 дка, няма да се наложи залесяване. Очакват изкуствените насаждения от бял и черен бор да бъдат заместени от местни широколистни видове.

Последиците от бедствието в землището на с. Стражевци, ГСУ - Кърджали

ДГС - Ардино: Предизвикателствата на планинското лесничество

Следващата точка от маршрута ни е ДГС - Ардино. Навлизаме в изцяло планински релеф. И тук бедствието не е пощадило основно иглолистните насаждения в зоната между 400 и 800 м н.в. Студеният дъжд, последван от мокър сняг, на 6 март обледенява короните на дърветата и те не издържат под тежестта на натрупалия се сняг. Повредени са голяма част от най-хубавите 50-годишни насаждения. Повалят се буквално като домино 105 000 м³ стояща маса на площ 2377 хектара. Обилните снеговалежи продължават до 11 март. Пътят Кърджали-Ардино е блокиран, 6 дена районът остава без ток. Горските и тук работят почти денонощно, за да освободят пътищата от напалата дървесина, но за тях в новинарските емисии не се споменава. Някои журналисти проявяват съчувствие и съпричастност, а други сякаш търсят сензация и дори остават разочаровани, че не откриват лесовъдска грешка, коя-

Инж. Емил Войводов - директор на ДГС - Ардино

то да е причина за пораженията от природното бедствие - споделя с огорчение директорът инж. Емил Войводов.

Но лесовъдите не търсят евтина известност. Предстои им усилена и огромна по обем работа. Започват приоритетно инвентаризирането и маркирането на едра строителна дървесина и повалена покрай пътищата. Маркирането е много трудно, допълнително 4 души са назначени по Националната програма „Възобновяване и опазване на българската гора“. Спрени са редовните сечи и с фирмите, които вече са сключили договори, се подписват допълнителни споразумения за извършване на санитарни сечи. Около 20 март вече започва и усвояването на падналата дървесина. Добивът се възлага и с директно договаряне с фирми, които подават заявления за обявените маркирани количества, на базата на които дървесината се разпределя. До

▲ Инж. Веселин Ангелов - зам.-директор

◀ Землището на с. Бял извор, ГСУ - Ардино

▲ Землището на с. Брезен, ГСУ - Боровица, през март (снимка ДГС - Аргино)

◀ Временен склад в землището на с. Бял извор, ГСУ - Аргино

момента са маркирани 26 800 м³ лежаща маса и са възложени 21 293 м³, което е около 1/3 от повредената дървесина. Близко два и половина лесосечни фонда е повалената маса (годишното ползване по горскостопански план е около 30 000 м³). Прогнозите са за около 70 000-75 000 м³ лежаща, или 100 000-105 000 м³ стояща маса - смята директорът инж. Войводов и се надява, че до септември следващата година до 90 % от падналата дървесина ще бъде усвоена. С усилена работа дневно се добиват до 200 куб. метра. До средата на юни са усво-

ени около 8000 м³ лежаща маса. Местното население също има възможност да добива по тарифна такса „на корен“. Усвоени са около 850 пр. м³, или около 420 пл. м³, предимно за огрев и строителна дървесина. Хората тук милеят за гората, по-възрастните от тях са участвали в залесявания на нелесопригодни площи и виждайки размера на бедствието, проявяват разбиране да се отопляват с иглолистна дървесина, за да се спести добивът на предпочитаната за огрев широколистна - разказва зам.-директорът инж. Веселин Ангелов.

В общинските и частните гори, които съставляват съответно 10.7 и 2.8 % от горските територии, също има висок процент паднала дървесина, която своевременно се маркира и усвоява.

На въпроса дали ще се наложи залесяване, от стопанството отговарят, че очакват добро естествено възобновяване. Обясняват ни, че това е причината да се оставят и пострадали дървета с до 50 % здрави корони. И тук се очаква широколистните видове да се настанят на мястото на повалените иглолистни.

ДГС - Златоград: Няма начин да няма начин

Третата спирка от нашия маршрут е ДГС - Златоград, стопанство с типично планински релеф, със силно пресечени и стръмни терени. Тук са и най-големите като обем поражения на територията на предприятието - 275 000 м³ стояща маса на площ 3800 хектара.

Мокрият сняг поваля дървета от 7 до 11 март. Всички пътни артерии са блокирани, на места снежната покривка достига 1.70 м, а някои населени места остават 12 дена без ток. Бедствието се случва в заключителния момент на изработване на горскостопанския план на стопанството. Лесостроителите са приключили с инвентаризацията, но от колегиалност помагат при инвентаризирането на падналата маса, в резултат на което са описани 203 000 м³ лежаща маса. Към края на юни са маркирани 93 383 м³, първоначално в насаждения, за които има сключени договори, за да не спира работният процес, като се подписват допълнителни споразумения за санитарни сечи. След това приоритетно се изготвят план-извлечения за насаждения с преобладаваща едра строителна дървесина и обектите покрай пътищата. За директно договаряне се явяват 15 фирми. Част от външните фирми поставят условия за осигуряване на квартири за работниците и ливади за впрегатните животни, които от стопанство-

Инж. Съби Димитров - директор на ДГС - Златоград

то са изпълнили, но въпреки това някои от фирмите още не са започнали работа. До момента са сключени 56 договора, в т.ч. 18 непосредствено след бедствието за почистване на пътищата, които са приключили. Усвоени и експедирани са 12 200 м³ от пострадалата дървесина, от която около 2400 м³ за местното население по тарифна такса „на корен“.

Над 60 % е падналата дървесина в м. Пункови колиби, ГСУ - Неделино

▲ Местността Сметището, ГСУ - Негелино

◀ Инж. Веселин Найденов - ст. лесничей на ГСУ - Негелино (вляво), и Величко Чалов - горски стражар

Ремонтът на горските пътища е изключително важен за усвояването на пагналата дървесина

Инж. Емил Шевров - помощник-лесничей (вляво), и инж. Пламен Балджиев - ст. лесничей на ГСУ - Златоград

Вече почистен терен в м. Бял камък, ГСУ - Златоград

В м. Айвазови колиби, ГСУ - Негелино, усилено работят дърводобивни бригади

Лесосечният фонд за настоящата и следващата година ще бъде почти изцяло формиран от пострадалата дървесина - по 60 000 м³ (при обикновено 32 000 м³). Една трета от повредените насаждения по-

падат в затворени басейни, но от стопанството полагат усилия да ремонтират съществуващата пътна мрежа, за да осигурят по-добри условия на дърводобивните фирми.

Придвижвайки се от обект на обект, преминаваме през Негелино, чиито девиз прочитаме на табела: „Няма начин да няма начин“. Виждаме, че са го възприели и работят по него в цялото стопанство.

ДГС - Смилян: Трудни решения в трудни терени

В Смилян обстановката изглежда още по-сложна. Директорът инж. Тодор Василев и зам.-директорът инж. Димитър Кьосев ни посрещат много угрижени. Проблемите започват още от ноември, повтарят се през януари - наводнения силно повреждат пътната инфраструктура. След водната стихия ги застига обилният снеговалеж вечерта на 6 март, който продължава до 11 март. Снежната покривка на места достига 2.5 метра. Затворени са основните пътни артерии, а отварянето им продължава почти месец. Без ток районът остава за 2 седмици. Бедствието тук обхваща основно насажденията между 600 и 900 м н.в. Повредени са 40-50-годишни иглолистни култури, създадени като противоерозионни залесявания. Обемът на засегнатата дървесина до момента е на площ 3463 хектара. Служителите на стопанството работят без почивен ден, защото всички си дават сметка, че от усилията им зависи да не се похаби голяма част от падналата дървесина. До-

пълнително 10 души са наети от Бюрото по труда за маркиране на падналата маса. До момента са инвентаризирани 70 858 м³ стояща маса, или близо 3 годишни лесосечни фонда. Годишният разчет за маркиране на ЛФ е изпълнен буквално за 40 дена. Основният проблем е наличието на близо 50 % затворени басейни, което се определя, от една страна, от стръмните терени, с наклони до 40 %, а от друга страна, от липсата на горски пътища или изключително влошеното състояние на горската инфраструктура, която

Инж. Тодор Василев - директор на ДГС - Смилян (вляво), инж. Димитър Кьосев - зам.-директор

Районът над р. Арда, в м. Долен Рудозем, ГСУ - Рудозем, е почти недостъпен заради заобикалящите го земеделски имоти

Землището на с. Войкова лъка, ГСУ - Рудозем

има нужда от спешни ремонтни дейности. От УС на ЮЦДП са получили разрешение за закупуване на собствен трактор за ремонт на горски пътища и снегочистване, с което се надяват да създадат по-добри условия за извозване на падналата маса. Проблемът остава там, където горският фонд е заобиколен от частни земеделски имоти, а малките нивички и ливади в планината са ценни като злато и собствениците не дават съгласие за извоз-

ването на дървесина през тях. Много от горските пътища преминават през населените места, което притеснява жителите им. През тесните селски улички не могат да се движат големи камиони, което прави извоза неефективен. В такива условия работят 19 фирми, част от които с допълнителни споразумения към вече сключени договори, а останалите - с директно договаряне след бедствието. Търсят се възможности за привличане на още фирми, но проблем е настаняването на работниците и условия за животните, които се използват за теглителна сила в дърводобива. Предстои втора процедура за предлагане на повредената дървесина на пряко договаряне. Вече е сключен договор и с фирма с въжена линия, която да започне работа в най-стръмните терени. До началото на юни е възложен добив на 8814 м³ лежаща маса от сключени договори, 7193 м³ от сключени допълнителни споразумения към действащи договори. Усвоената паднала дървесина е 2905 куб. метра. От стопанството разчитат и на местното население, на което са предоставени 4751 м³ дървесина за добив по тарифна такса „на корен“. От тях са добити 197 м³. Надяват се на разбиране от страна на населението да използва иглолистната паднала маса за огрев. За това съдействие оказват и областният управител, и кметовете на населените места.

Мащабите на пораженията от това бедствие са стряскащи. Изпитанието за лесовъдите от региона е огромно. Надали обществеността ще съумее да осмисли това, което предстои да се извърши, за да има отново гора по тези места. Защото направеното от сегашното поколение лесовъди ще бъде част от делника на следващото поколение. Така е било и така ще бъде в горите, за да ги има, независимо от бедствията, причинявани от природата или човека.

Юлия СЪБЧЕВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

РДГ - Смолян: Действаме максимално бързо

В края на октомври 2014 г. на територията на РДГ - Смолян, се случи природно бедствие, което в значително по-големи мащаби се повтори от 6 до 10 март т.г. - повалянето на голямо количество дървесина вследствие на снеголом и снеговал. На 14 ноември 2014 г. по съвместна инициатива на Областната администрация и РДГ - Смолян, се проведе работна среща с представители на ЮЦДП, горските стопанства, горски кооперации и сдружения, общини, Областно пътно управление, електропреносно и електроразпределително дружество, лесовъди на частна практика. На проведената среща подробно бе обсъдено и разяснено прилагането на чл. 51 от Наредба № 8 за сечите в горите и чл. 68 от Наредба № 1 за контрола и опазването на горските територии в случаите на природни бедствия и аварии, както и превантивните мерки за предотвратяването им. Целта на проведената среща беше всички структури да бъдат запознати подробно с правата и задълженията им, така че при възникване на подобни ситуации всички необходими действия да се предприемат незабавно. Отделно от това, след катаклизма през март, с писмо № РДГ-СМ-1356/17.03.2015 г. до всички посочени по-горе структури отново бяха дадени указания за възможностите за предприемане на незабавни мерки, като в същото време не се допуска извършването на незаконни действия при отсичането и премахването на дървета, създаващи опасност за живота и здравето на хората, както и за функционирането на инфраструктурните обекти - републикански, общински и горски пътища, електропроводи, дървета, застрашаващи сгради.

На електронната страница на РДГ - Смолян, бе публикувано съобщение до всички собственици на горски имоти за реда и начина за усвояване на повредената дървесина.

На 28 април 2015 г. се проведе Регионалният консултативен съвет по опазване на горите, дивеча и рибата - област Смолян, под председателството на областния управител Недялко Славов. Подробно бе обсъдена темата за голямото количество повредена дървесина, като се взеха конкретни решения за своевременното ѝ усвояване. Едно от решенията е държавните горски стопанства да предоставят ежесмесна информация на областния управител за количествата реализирана дървесина от проведени санитарни сечи.

Веднага след нормализиране на метеорологичната обстановка след бедствието започна инвентаризирането на повредената дървесина във всички горски територии, независимо от тяхната собственост. Създадена бе организация за разглеждане и утвърждаване във възможно най-кратки срокове на описи за санитарно прочистване, план-извлечения за санитарни сечи, съгласуване на констативни протоколи за превантивни дейности по чл. 51 б, ал. 3 от Наредба № 8. В тази дейност са включени всички служители на Регионалната дирекция, които притежават необходимата компетентност, независимо каква длъжност заемат.

За недържавните гори, собственост на физически лица, за които имаме информация за конкретните собственици, се дават предписания за провеждане на санитарни сечи и/или санитарни прочиствания, търси се съдействие от лесовъдите на частна практика.

Инж. Венцислав ФУРЛАНСКИ
директор на РДГ - Смолян

Утвърдени план-извлечения за сеч

РДГ - Смолян

До 30 май са разгледани, проверени на терен и утвърдени план-извлеченията за санитарни сечи за РДГ - Смолян: в държавните гори - 14 план-извлечения за 428 имота/насаждения с площ 3359 ха и обем на ползването - 224 423 м³; в недържавните гори - съответно 61, 99, 193 ха и 36 598 м³, или общо 75 план-извлечения, 527 имота/насаждения, 3551 ха с ползване от 261 021 м³ дървесина. Най-засегнати от природното бедствие са горските територии в ДГС - Златоград, като към същата дата са издадени 8 план-извлечения за 286 имота/насаждения (от които 281 държавни), с обща площ 2181 ха и 187 161 м³ ползване. За ДГС - Смилян, числата са съответно - 25 план-извлечения за 81 имота/насаждения, 603 ха засегната площ, в която ще се добият 30 164 м³ дървесина. В ДГС - Смолян, съответно: 19, 62, 246 ха и 15 558 м³; в ДГС - Славейно - 3, 44, 245 ха и 15 360 м³; в ДГС - Хвойна - 8, 19, 99 ха и 6027 м³; в ДГС - Михалково - 2, 11, 106 ха и 4617 м³; в ДГС - Триград - 1, 14, 59 ха и 1135 м³; в ДГС - Широка лъка - 9, 10, 13 ха и 1003 куб. метра.

РДГ - Кърджали

В Регионалната дирекция по горите в Кърджали след снеголома са утвърдени план-извлеченията за сеч за общо 440 726 м³ на обща площ 12 644.5 ха. В ДГС - Ардино - за добив на 101 869 м³ и 2064.1 ха; ДГС - Момчилград - 97 323 м³ и 3270.7 ха; ДГС - Кирково - 82 346 м³ и 3409.2 ха; ДГС - Крумовград - 78 095 м³ и 1383.1 ха; ДЛС „Женда“ - 48 091 м³ и 1675.6 ха; ДГС - Кърджали - 33 002 м³ и 841 хектара.

Постоянен център към телефон 112 се отзовава на сигнали за горите

Министърът на земеделието и храните Десислава Танева откри де-нонощен център към спешния телефон 112, който обслужва само сигнали за нарушения в горите. Събитието се състоя на 6 юни в сградата на Изпълнителната агенция по горите.

Сред присъстващите бяха зам.-министърът на земеделието и храните доц. Георги Костов, изпълнителният директор на ИАГ инж. Тони Кръстев, зам.-изпълнителният директор инж. Красимир Каменов, директорът на РДГ - София, инж. Росен Попсаков, директорът на дирекция „Национална система 112“ към МВР Стоян Граматиков.

По телефона ще се приемат сигнали за незаконна сеч и лов, превоз на дървесина, палежи и други нарушения на територията на горите. 400 екипа от ИАГ и държавните горски предприятия ще проверяват подадените сигнали. Целта е нарушителите да бъдат заловени на местопрестъплението.

„Времето за реакция от получаването на сигнала до проверката на място ще бъде от 30 минути до час и половина. Това е една стъпка в общия пакет от мерки, който започнахме да прилагаме още от ноември, за да ограничим и спрем незаконните дейности в горските територии“, каза министър Танева.

За самия център са предвидени 5 работни места - 1 ръководител и 4 дежурни на 12 часа, с лесовъдско образование.

През 2014 г. на спешния телефон 112 са получени 31 000 сигнала за горите, като в най-натоварения период септември-декември са постъпили две трети от тях. Инж. Кръстев апелира за отговорност

Министър Танева се запознава с новата система на ИАГ, включена към спешния телефон 112

на гражданите при ползване на новата линия, защото през миналата година повечето от подадените сигнали дори не са били свързани със системата на горите и само 5-6 % от тях са отговаряли на действителността. ¶

Обсъждане на предложенията за промени в Закона за лова и опазването на дивеча

В кръглата маса участваха (от ляво надясно): инж. Румен Желев, Румен Христов, доц. Георги Костов, инж. Тони Кръстев и инж. Красимир Каменов

Кръгла маса „Промени в Закона за лова и опазването на дивеча“ се състоя на 9 юни в София. Изпълнителната агенция по горите представи предложенията за промени в съществуващия закон, иницирани от Министерството на земеделието и храните. Участваха доц. Георги Костов - зам.-министър на земеделието и храните, Румен Христов - председател на Комисията по земеделието и храните в Народното събрание, инж. Румен Желев - депутат и член на Комисията, инж. Тони Кръстев - изпълнителен директор на ИАГ и ръководител на работната група за изготвяне на предложенията, инж. Красимир Каменов - зам. изпълнителен директор. Сред присъстващите имаше представители на Националното сдружение на общините в България, Асоциацията „Общински гори“, Института за гората при БАН, ЛТУ, Българската агенция по безопасност на храните, Националното ловно-рибарско сдружение „Съюз на ловците и риболовците в България“, природозащитни и неправител-

ствени организации.

„Надявам се днешната дискусия да избистри окончателната визия за това какви промени са жизнено необходими, за да можем в рамките на тази сесия на парламента да приключим с тях и новият ловен сезон да бъде открит по тези по-модерни и по-правилни законови разпоредби“, заяви зам.-министър Костов при откриването на дискусията.

Основното предложение е решенията за промяна на границите на ловностапанските райони да се вземат от съветите по лова на регионалните дирекции по горите и от ловните сдружения.

По отношение на груповия лов на дива свиня се предвижда той да се извършва от 1 октомври до 31 декември, като промяната е съобразена с биологията на вида. Инж. Тони Кръстев оповести и предложението за забрана за използване на всякакви капани за улов на дива свиня извън заградените площи. Според новите предложения заграждането на нови ловни площи става задължително след съгласуване с Министерството на околната среда и водите (МОСВ) и чрез задължително писмено съгласие на собствениците, чиито имоти попадат в заградените площи. Ще бъде премахната от Закона задължителната минимална изискуема площ от 70 ха за един ловец. Инж. Кръстев съобщи, че се въвежда изискване да бъдат назначени ловни надзиратели в сдруженията, които да отговарят за реда в ловните територии. Броят надзиратели ще се определя от площта на ловното сдружение.

Тъй като мечките не са ловен вид, се предлага разрешението за отстрел им да се дават от МОСВ.

Промените по Закона за лова и опазването на дивеча дават възможност на кандидатите, неиздържали изпита за придобиване на право на лов, да се явяват на поправителен изпит през септември, без да плащат допълнителни такси и да преминават допълнително обучение.

Очакваните резултати от представените нормативни изменения са главно в посока намаляване на браконьерството. ¶

България - домакин на Международен съвет на ловците и защитниците на дивеча

От 23 до 25 април 2015 г. в Пранец се проведе 62-ата Генерална асамблея на Международния съвет по лова и опазването на дивеча (*Conseil International de la Chasse et de la Conservation du Gibier - CIC*). Престижният световен форум се състоя в комплекс „Риу Пранец Ризорт“, където пристигнаха 235 участници от 37 държави. Събитието протече под патронажа на министър-председателя на Република България Бойко Борисов, който отправи приветствие към присъстващите. Официални гости бяха министърът на земеделието и храните Десислава Танева и министърът на културата Вежди Рашидов.

Участниците във форума направиха равностметка на постигнатите резултати през последната година по приоритетите на CIC, обявени на миналогодишната Генерална асамблея в Милано - браконьерството и криминалните дейности в областта на ловния спорт, опазването на природата чрез съвременните постижения на науката, съвместно партньорство за устойчиво управление на дивата природа.

Основната дискусия в Асамблеята бе на тема „Здрава природа - здрави хора“. На нея бе обсъдена ролята на ловеца в откриването и управлението на болестите по дивеча, както и влиянието им върху човешкото здраве.

История на организацията

Международният съвет по лова и опазването на дивеча е интернационална институция с голям авторитет сред световната ловна общност. През 1927 г. председателят на френския ловен клуб „Сент Хуберт“ Максим Дюкрок пристига в Румънските Карпати, за да ловува. По това време там се намират и ловци от Полша, Чехословакия, Югославия и Румъния. Разговорите за възможностите да се създаде международен орган, който да защитава интересите на лова и охраната на природата, възникват от само себе си. През следващата 1928 г. се подписва протокол, конкретизиращ тази идея. Като международна организация CIC е регистрирана в Париж през 1930 г. на първия ѝ учредителен конгрес. След това конгреси има през 1931 г. във Франция, 1934 г. в Полша, 1937 г. в Германия. По време на Втората световна война дейността на организацията е прекратена. От 1947 до 1949 г. в Париж, Брюксел, Торино и Грац се провеждат

заседания на отделни комисии. Следващите конгреси стават през 1950 г. във Франция, 1952 г. в Испания, 1955 г. в Дания, 1959 г. в Австрия. От 1962 г. ежегодно се провеждат конгреси на Съвета.

Сегашното си наименование Международният съвет по лова и опазването на дивеча носи от 1975 г. (дотогава се нарича Международен съвет по лова). Той е единственият интернационален форум по ловно дело в света. Целите и задачите му са: да съдейства за развитието на ловната наука, за опазването на дивеча и природната среда при съвременното развитие на индустрията и селското стопанство; да пропагандира постиженията на световната наука в областта на ловното дело и природознанието; да установява постоянни връзки между ловните организации. Уреждането на всички международни ловни изложения става под неговото покровителство. Съветът е единственият орган, който утвърждава и формулите за оценка на ловните трофеи и има правото да назначава международно жури.

24-ата Генерална асамблея в Марсилия (Франция) приема нова редакция на „Основни принципи“ - програмата на организацията, в която човекът с ловна пушка става активен пазител на природата и всичките ѝ елементи.

Членството на България

България членува в CIC още от 1931 г. чрез дотогавашната си Ловнострелческа организация. От 28 до 31 май 1978 г. София е домакин на 25-ата Генерална асамблея на Съвета. Дългогодишният председател на Българския ловно-рибарски съюз ген. Христо Русков е избран три пъти за зам.-председател на организацията. През 1933 г. във Варна се провежда първата сесия на Балканската комисия на Съвета. А през октомври 2010 г. София е домакин на 11-ата му сесия - координативен форум за Централна и Източна Европа, чиято основна тема е „Проблемите на кафявата мечка“.

Днес Международният съвет по лова и опазването на дивеча е организация с изграден авторитет. В нея членуват 1400 ловни организации от 86 страни. Освен това е търсен партньор и експертен консултант на Организацията на обединените нации.

Чавдар АНГЕЛОВ

Обучения за служителите на 4 регионални дирекции по горите

Изпълнителната агенция по горите представи проекта „Повишаване на квалификацията на служителите на ИАГ чрез обучения“ по Оперативна програма „Административен капацитет“. Конференцията се състоя на 1 юни в хотел „Анел“ в София в присъствието на служители на Изпълнителната агенция по горите и четири регионални дирекции по горите.

Целта на проекта е повишаване на квалификацията на служителите от Регионалните дирекции по горите - София, Берковица, Благоевград и Кюстендил.

Заложените дейности предвиждат: организация и управление на проекта; обучения по прилагане на Административно-процесуалния кодекс (АПК) за неюриссти, електронни таблици на Excel, презентационни умения на PowerPoint; курсове по английски език за ниво A1; специализирано обучение по оценка на ловни трофеи и предоставяне на информация и публичност по проекта.

Към момента успешно е приключила втората дейност (АПК за неюриссти, Excel и PowerPoint), като 120 специалисти от четирите регионални дирекции са получили сертификатите си за завършено обучение. До края на проекта ще бъдат повишени позна-

По време на конференцията (от дясно наляво): инж. Долорес Белоречка - гл. експерт в дирекция „Проекти и международни дейности“ в ИАГ и ръководител на проекта, Илиан Точев - и.г. главен секретар на ИАГ, д-р инж. Деница Пандева - директор на дирекцията, Вера Димова-Влахова - ст. експерт в отдел „Бюджет, финанси и счетоводство“ в ИАГ

нията по английски език и оценяване на ловни трофеи на още 53-ма служители.

Проектът е съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд. Той е на обща стойност от 71 894.35 лв. и е с продължителност 16.5 месеца. ¶

Проект за административно електронно обслужване на ИАГ

Конференция за представяне на проект „Подобряване на обслужването на гражданите и юридическите лица и осъществяване на ефективен контрол върху дейността на задължените лица чрез реализиране и внедряване на електронни административни услуги“ се състоя на 4 юни в София.

Слово на откриването произнесе и.г. главен секретар на ИАГ Илиан Точев.

Целта на проекта е повишаване на качеството на административното обслужване на гражданите и бизнеса и осигуряването на ефективни механизми за контрол от страна на ИАГ на задължените субекти. За постигането ѝ са предвидени пет електронни административни услуги. Някои от дейностите по проекта са част от

Екипът по проекта на конференцията (от дясно наляво): инж. Ивайло Иванов - ръководител, Илиан Точев, инж. Катерина Кутина - счетоводител, и ланд. арх. Иван Богданов - координатор

електронното правителство на Република България. Дейностите, заложи в него, предвиждат провеждане на обществени поръчки за изпълнител, проектиране на вътрешни правила и промени в нормативната уредба за изпълнение на услугите по електронен път, обучение на служители на ИАГ, закупуване на оборудване. Бюджетът е с обща стойност 792 822.43 лв. и с продължителност 18 месеца.

Осъществен е по Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Работната група по проекта отговори на въпросите от аудиторията, в която имаше представители на ИАГ, Регионалните дирекции по горите в София, Русе и Благоевград. ¶

Успешно приключи проект за приоритетните горски местообитания от „Натура 2000“

Заклучителната пресконференция за отчитане на резултатите от проекта „Съхраняване на генетичния фонд и възстановяване на приоритетни горски местообитания в зони от „Натура 2000“ по програма „LIFE+“ се състоя на 16 юни в сградата на Министерството на земеделието и храните. Открита бе от инж. Красимир Каменов - зам.-изпълнителен директор на Изпълнителната агенция по горите и директор на проекта, в присъствието на част от екипа.

Проектът е инициатива на ИАГ, Горската семекоонтролна станция - София, и сдружение „Инициативна група „Витоша“. Негова цел е подобряване на природозащитния статус на горски местообитания и опазване на генетичния фонд на приоритетни видове и местообитания от мрежата „Натура 2000“ в България. Бюджетът за изпълнението му е на стойност 589 602 евро, а периодът на изпълнение - 2011-2015 година.

На територията на горския разсадник „Локорско“ е създадена генна банка за горски репродуктивни материали. Тя бе открита по време на Седмичата на гората през 2014 г. в преустроената сграда, снабдена с хладилна техника, офис и мебелно обзавеждане.

Създадена е и оранжерия от 180 м², оборудвана с модерни системи за мъглуване и капково напояване, осветление, наблюдение и контрол на климатичните условия. Тя е използвана за контейнерно производство на фиданки от приоритетни дървесни и храстови видове като част от дейностите по проекта.

Открита е семепроизводствена градина с площ 1.5 ха, заети от дребнолистна липа. В бъдеще от нея ще се добива репродуктивен материал от вида.

По проекта са избрани и описани 228 базови източници за добив на репродуктивен материал, разположени в 43 защитени зони от мрежата „Натура 2000“ в обхвата на ГСС - София. От тях са събрани близо 2400 кг семена от 18 горскодървесни вида, които са тествани и сертифицирани от ГСС - София. Основното количество събрани семена е използвано за производство на фиданки в разсадника „Локорско“, а част от тях е съхранена в хранилището към генната банка.

Екипът на проекта (от ляво надясно): г-р инж. Деница Пандева - директор на дирекция „Проекти и международни дейности“, г-р инж. Любчо Тричков - главен експерт в дирекцията, инж. Красимир Каменов, инж. Свилена Божинова - директор на ГСС - София

През 2012-2014 г. в разсадника са произведени близо 215 000 фиданки от 13 дървесни вида, които са използвани за залесяване в целевите територии по проекта. Иновативността се състои в метода за производство на контейнерни фиданки от широколистни видове за лесовъдски цели.

В периода 2013-2015 г. в обектите Драгоман и Плана на ДГС - София, са залесени 40 ха нови гори. Възстановени са 36.7 ха гори от космат дъб и 3.3 ха - от черна елша и планински ясен.

Проведени са 18 обучителни семинара с участието на служители от системата на горите и ученици в цялата страна, издадено е „Ръководство за управление на приоритетни горски местообитания от мрежата „Натура 2000“ и е заснет филм за богатството на българските гори.

Предвиден е „План за след края на проекта“, който дава концепция за нов. Предстои изготвяне и подаване на ново проектно предложение. Идеите за него бяха обсъдени след пресконференцията на състоялото се седмо заседание на Управителния съвет по приключващия проект. ¶

Развитие на служителите посредством обучение, ефективно управление и мотивация

На 1 юли в хотел „Анел“ - София, се проведе пресконференция по проект „Развитие на служителите посредством обучение, ефективно управление и мотивация“ на Изпълнителната агенция по горите, който се изпълнява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от ЕС чрез Европейския социален фонд.

Форумът бе открит от и.д. главен секретар на ИАГ Илиан Точев. Целите и дейностите по проекта представи неговият ръководител инж. Димитър Бърдаров - началник на отдел „Възобновяване, стопанисване, ползване и защита на горите“ в ИАГ.

Проектът цели да подобри работата и да повиши капацитета на служителите в четири Регионални дирекции по горите - Русе, Ловеч, Шумен и Велико Търново. Договорът за изпълнението му е

Инж. Димитър Бърдаров - ръководител на проекта, Илиан Точев - и.д. главен секретар на ИАГ, Ваня Христова - счетоводител на проекта (от дясно наляво)

сключен през май 2014 г. и предстои да приключи през септември 2015 година. Бюджетът на проекта е в размер на 88 490.75 лева.

Общо 173-ма са предвидените служители от четирите регионални дирекции за обучение по проекта, в резултат на което са повишени уменията и компютърната им грамотност, служителите са придобили знания по прилагане на административно-процесуалния

кодекс, повишили са езиковата си подготовка по английски език. Повишена е и квалификацията на служителите, участващи в комисии по оценка на ловни трофеи, подобрени са ръководните качества на обучаващите се и уменията им за работа в екип. Ценни са придобитите комуникативни способности и усвоените правила и норми на поведение при работа с представители на малцинствени и уязвими групи от населението на страната. ¶

Инициатива „Горски инспектор за един ден“

През целия юни на територията на природните паркове и регионалните дирекции по горите се проведе инициативата „Горски инспектор за един ден“ на Министерството на земеделието и храните и Изпълнителната агенция по горите. Над 600 деца от IV до VIII клас успяха да се включат в общо 26 образователно-развлекателни събития, организирани в цялата страна. За ден учениците станаха съпричастни към лесовъдската професия и задълженията на горския инспектор, придружени от служители в системата на горите.

Първото събитие се състоя във врачанския туристически комплекс „Вестителят“ на 3 юни. Изпълнителният директор на ИАГ инж. Тони Кръстев откри кампанията в присъствието на директора на Природен парк „Врачански Балкан“ инж. Николай Ненчев, директора на дирекция „Гори и лесовъдски дейности“ към ИАГ д-р инж. Ценко Ценов, директора на РДГ - Берковица, инж. Сашко Каменов. Инж. Ценов обясни на учениците от ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ - Враца, как се избира кое дърво трябва да бъде отсечено и кои - оставени, за да се развие гората. Инж. Каменов показа на децата маркировка на дървесина за различните видове сечи. Двама униформени горски инспектори от РДГ - Берковица, със служебен автомобил представиха на децата оборудването, с което си служат при опазването на гората. Директорът на Парка запозна учениците с горите и екотеките на територията му.

Инициативата продължи в останалите паркове и регионалните дирекции по горите. Част от програмата бе разчитането на горски карти и работа с GPS. Но най-атрактивна беше демонстрацията на залавяне на нарушители в гората. В рамките на разиграването и някои от най-активните ученици се включиха в процеса на писане на актове, облечени в сигнални жилетки. Инспектори от регионалните дирекции по горите разказаха на децата случаи от практиката за нарушения при транспортиране на дървесина без превозен билет. Децата мериха стволове на дървета и поставяха горски марки. Шестокласникът Антоан Калайджиев от 192 СОУ „Христо Ботев“ - с. Бистрица, бе дотолкова впечатлен от прекараното време със служителите на ДПП „Витоша“ и РДГ - София, че предложи вариант за рекламен клип на професията на горския инспектор. ДПП „Стран-

джа“ и РДГ - Бургас, организираха поход до м. Аязмото, където се проведе обучението на ученици от ОУ „Васил Левски“ на бургаския квартал „Горно Езерово“. ДПП „Сините камъни“ и РДГ - Сливен, също се възползваха от слънчевото време и организираха преход с шестокласници от 12 ОУ „Елисавета Багряна“ - Сливен.

Учениците от 191 ОУ „Отец Паисий“ - с. Железница, със служителите на РДГ - София

От ДПП „Българка“ включиха в обученията си работа с нормативните документи, прилагането на законите при опазването на гората и биологичното разнообразие, като поднесоха информацията достъпно за учениците от V клас на ОУ „Ран Босилек“ - Габрово, от ново на открито - в м. Узана.

За усмивките на децата спомогнаха ролевите игри и раздадените награди. С тях бяха възнаградени най-знаещите, най-можещите, най-любопытните. От дирекциите на парковете и регионалните дирекции по горите бяха осигурили рекламни материали за всяко дете. Инициативата „Горски инспектор за един ден“ премина успешно.

Мина ОГНЯНОВА

ПП „Рилски манастир“ отбеляза 15 години

На 24 юни бе отбелязана 15-годишнината от създаването на ПП „Рилски манастир“.

Общата площ на парка е 25 253.2 ха, в които са включени изключителна държавна собственост, държавна публична, държавна частна и на Рилската света обител.

В деня на билките - Еньовден, на тържеството се събраха бивши и настоящи служители на Дирекцията. Гости на тържеството бяха инж. Васил Пуоров - зам.-директор на РДГ - Кюстендил, инж. Иван Коюв - директор на ДГС - Рилски манастир, Красимир Андонов - директор на НП „Рила“.

Директорът на парка инж. Димитър Григоров запозна присъстващите с направеното през изминалия период: заслони, чешми, кътове за отдих, маркирани туристически маршрути, тематични маршрути - дендрологичен, ботанически, старата железница, орнитологичен наблюдателен пункт, подновяване и изграждане на инфраструктурата, поддържане на връзки и подпомагане на училищата с образователни програми, пътуващи изложби и много други мероприятия с местни и национални инициативи.

Десислава Андонова - експерт по биоразнообразие, представи изпълнението на дейности, включени в Плана за управление, по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 година“. Възстановени са популациите на консервационно значими видове (петниста тинтява и гусихиева ведрица) и популациите на алпийски тритон. Създадена е екотейка за хора с трайни увреждания с дължина 1.5 км, в чието начало е изграден информационен център. Сградата на бившето ГС „Рилски манастир“ в красивата местност Агилото е преоборудвана в Посетителски и информационен център. Осъществен е и трансграничен проект „Природата за хората и хората за приро-

Колективът на ДПП „Рилски манастир“ с директор инж. Димитър Григоров (втори отляво на първи ред) с бивши служители на парка

дата“ между ДПП „Рилски манастир“ и НПО „Планетум“ - Струмица (Македония).

Присъстващите изгледаха филм за прелестите на ПП „Рилски манастир“.

Гостите на празника пожелаха на екипа нови успехи за втория по посещаемост природен парк в България.

Инж. Михаил МИХАЙЛОВ

Отново за ветровала в биосферния резерват „Бистришко бранище“

Създаването на мрежата от биосферни резервати, в които за дълъг период да се наблюдават промените в развитието на дървесната растителност, по законодателен път ограничава всякакви антропогенни въздействия в този тип защитена територия. Това дава възможност от научна гледна точка да се извършват наблюдения и да се проучват естествените процеси в горските биоценози. Резерватът „Бистришко бранище“ е образуван едновременно с Народния парк „Витоша“ (1934 г.). За биосферен е обявен през 1977 г. по програмата „Човек и биосфера“ на ЮНЕСКО. Наред с 16 други български резервата съставлява неделима част от световната мрежа биосферни резервати. Една от целите на обявяването на „Бистришко бранище“ за биосферен резерват е запазването на първичните екосистеми от смърч. До появата на ветровала през 2001 г. тази цел е успешно изпълнявана (сп. „Гора“, бр. 1/2015).

Развитие на каламитата на корояда типограф след ветровала

След ветровала през май 2001 г. в резервата бяха повалени около 20 000 м³ смърчова дървесина. Природното нарушение бе последвано от големия каламитет на корояда типограф. Лесозащитната наука и практика показват, че за да се избегне развитие на каламитет, е необходимо дървесината незабавно да се усвои. За опасността предупредихме в отделни публикации и при публични дискусии. За да не се усвои тази дървесина, се изтъкваше забраната на Закона за защитените територии за провеждане на лесозащитни мерки в резервата. В същото време от съответните органи не бяха направени предложения и постъпки за изменения в закона, за да се предотврати грозящата опасност за смърчовите насаждения както в резервата, така и в целия Природен парк „Витоша“.

Пред очите на всички ни патологичният процес следваше своя естествен ход. От прясно повалената смърчова дървесина от естествения запас на корояда в насажденията вредителят постепенно се размножи масово и започна да унищожава смърчовите насаждения в резервата и извън него. Сега е повече от ясно, че размножаването на корояда типограф настъпи от липсата на необходимите мерки. Така е унищожена голямата част от смърчовите насаждения на цяла Витоша.

През 1958 г. Витоша, в района на Златни мостове и х. „Боерица“, е била засегната от ветровал с поваляне на смърчови дървета. Предложенията на специалистите по лесозащита бяха приети и повалената дървесина бързо беше усвоена. Преди да се затреви и покрие с малини, площта бързо е залесена отново със смърч. Сега в тази местност растат смърчови насаждения, без да личи, че някога е имало голям ветровал.

Подобни случаи на ветровали в нашите иглолистни гори, но със съвременен взетите мерки, има през 1961 г. в Западните Родопи и през 1964 г. в Западна Рила. Сега там растат здрави иглолистни насаждения, без в тях да се развиват корояди.

Факти за корояда типограф

Короядът типограф е вторичен насекомен вредител, който може да напада смърчовите дървета и да причинява тяхното изсъхване само когато е размножен в голяма численост и когато дърветата са отслабени по една или друга причина. В самите насаждения винаги има минимално количество от този корояд. Съществува т.нар. железен запас на вредителя. Развива се върху отделни повалени или пречупени дървета. Появата на голямо количество ветровални дървета е естествена среда за масовото размножаване на корояда, който започва да увеличава своята численост. Такива условия се създават в резервата след ветровала през май 2001 година. Короядът типограф зимува в остатъци от сечи или отделни дървета и в началото на май започва да лети и да заразява прясно повалените смърчови дървета. В тях се размножава и в края на юли

излитат новите корояди. При топли години и благоприятни условия част от тях могат да се вгризат и да дадат второ поколение. До края на август в насажденията още могат да се установят летящи корояди, които се вгризват в местата за зимуване, и през следващата пролет процесът се повтаря. За да се отнеме възможността на насекомия вредител да се размножава, до началото на май, когато започва масовият му летеж, трябва да се извадят от насаждението повалените и пречупените през зимата и пролетта смърчови дървета. Възможно е тези дървета да се използват и като ловни, като се оставят да бъдат нападнати и заразени от наличния запас от корояда след началото на май. След като бъдат заразени, но преди от тях да са излетели младите бръмбарчета (май-юни), тези дървета трябва да бъдат извадени от насаждението и наличните в тях корояди да бъдат унищожени чрез обелване на кората или да се изнесат на далечни разстояния от насаждението.

След като се размножи в повалените дървета и достигне определена численост, короядът типограф започва да напада и да се вгризва в стоящи здрави дървета. В началото на май се нападат стоящи здрави или отслабнали дървета на групи и образуват короядните петна. Тези дървета могат да се открият по наличните по стъблата отвори от вгризалите се корояди. Втори важен признак за наличието на вредителя е, че през юни короната на нападнатите дървета леко пожълтява или посивява. Необходимо е тези дървета да се отсекаят и да се отстранят от насаждението, преди от тях да са излетели короядите - до края на юли.

Ефективни действия в „Бистришко бранище“

За да се намалява числеността на корояда типограф, се прилагат следните лесовъдски мерки: рано напролет в смърчовите насаждения на ПП „Витоша“ трябва да се маркират и отсекаят повалените през зимата смърчови дървета. Да се организира тяхното изваждане от насажденията преди началото на май, когато в тях ще се вгризе короядът типограф. При наличие на големи ветровални площи, след усвояването на повалената дървесина, да се организира залесяване, преди площта да е затревена и покрита с малини. Тези лесовъдски мерки позволяват да се усвои и оползотвори наличната ценна дървесина и гората да продължи да съществува и да произвежда нова дървесина. При тези мерки числеността на насекомия вредител се запазва на ниско ниво и повреди от него няма. Освен повалените дървета в насажденията през юни се откриват още и нападнатите дървета от короядните петна и те се отстраняват до края на юли, преди излитането на короядите.

Нападението и развитието на корояда типограф в биосферния резерват „Бистришко бранище“ протече по класическия начин на постепенно увеличаване на числеността и унищожаването на смърчовите насаждения в резервата и извън него.

Проучванията и наблюденията след ветровала в „Бистришко бранище“, големите загуби за икономиката задължават да направим

някои лесовъдски и лесозащитни изводи, необходими за поддържането на резерватите в бъдеще.

Ако се определя резерват за ценен дървесен вид, както е с „Бистришко бранище“, да се предвидят законодателни мерки, които да позволяват при възникване на опасност от унищожаването на този вид да се разрешава намеса за запазването му. При подобни ситуации съответните лесовъдски и лесозащитни органи своевременно трябва да искат законодателни решения за провеждането на мерки (в „Бистришко бранище“ - само оползотворяването на повалената елитна смърчова дървесина) за опазването на застрашения ценен дървесен вид. Това, освен други изгоди, ще даде възможност да се оползотвори ценна дървесина.

След масов ветровал, особено в иглолистните гори, е необходимо да се вземат незабавни мерки за усвояването и изваждането на повалената дървесина от насажденията и да се организира залесяване на площта.

Климатичните промени през последните години показват, че могат да се очакват по-голям брой и значителен обхват природни нарушения в иглолистните ни гори. Не е необходимо да чакаме 50-100 години, за да може всеки ценен дървесен вид да се върне отново на същите месторастения. Своевременното провеждане на лесовъдските и лесозащитните мероприятия в иглолистните гори може да намали до минимум загубите от корояда типограф.

Проф. д-р Георги ЦАНКОВ

Новини от природните паркове

ПП „Врачански Балкан“ с нов посетителски и контролен център

На 12 юни зам.-министърът на земеделието и храните доц. Георги Костов и зам.-министърът на околната среда и водите Бойко Малинов срязаха лентата при официалното откриване на нов посетителски център с контролен горски пункт и противопожарни кули на Дирекцията на Природен парк „Врачански Балкан“.

Сградата се намира край Враца, в м. Копана могила, изградена е по проект „Изпълнение на дейности за устройство и управление на ПП „Врачански Балкан“, започнал през ноември 2013 година. Финансирана е по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“ с общ бюджет от 4 533 937.85 лева.

Предвидено е да изпълнява комуникационна, образователна и управленска функция. В нея ще бъдат разположени администрацията на ПП „Врачански Балкан“, образователно-интерпретативен център и контролна зала за пожаронаблюдение, опазване и охрана на животински и растителни видове на територията на парка. Залата за наблюдение е част от интегриран център за наблюдение, опазване и охрана на животинските и растителните видове в парка. Системата е пригодена за наблюдение и разпознаване на горски пожари с много малък коефициент на грешка. Цялостната противопожарна система на Парка се състои от три противопожарни кули, разположени в м. Замбина могила. Те са снабдени с термокамери, които могат да локализируют горски пожар с минимален размер 1 м², на разстояние от 15 километра. Чрез системата ще може да се извършва и наблюдение на популацията на защитените видове животни и общото състояние на парка.

На тържественото откриване (зад водещия на програмата от ляво надясно): инж. Тони Кръстев, Николай Иванов, доц. Георги Костов, Николай Николов, Бойко Малинов и инж. Николай Ненчев

На церемонията зам.-министър Костов обяви, че бенефициенти за превенция на горските пожари по новата програма „Развитие на селските райони 2014-2020 г.“ ще бъдат само регионални дирекции по горите, а не както досега - горските стопанства. Това ще подпомогне изграждането на цялостна система за видеонаблюдение на горите в страната в срок от три години.

От ИАГ присъстваха инж. Тони Кръстев - изпълнителен директор, инж. Красимир Каменов - зам. изпълнителен директор, Илиан Точев - и.д. главен секретар, както и гл. комисар Николай Николов - директор на Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“, Николай Иванов - кмет на община Враца, и инж. Николай Ненчев - директор на ПП „Врачански Балкан“. **Т**

Сигурно бъдеще за глобалното растениевъдно производство

Проф. Йорданка СТАНЧЕВА, доц. Красимира ПЕТКОВА, доц. Соня БЕНЧЕВА -
Лесотехнически университет

Агроресовъдството включва всички системи на земеползване и технологии на производство, при които върху една и съща площ се отглеждат многогодишни дървесни растения или храсти, земеделски култури и/или животни под определена форма на пространствено аранжиране или последователно разположение във времето. То дава възможност за разумно съчетаване на добри икономически показатели с голям брой екологични и социални ползи.

Първи сведения за съвместно отглеждане на земеделски и дървесни растения в България се откриват още в края на XIX век. В тях се посочва, че отглеждането на земеделски растения в продължение на две до три години преди залесяването може да допринесе за намаляване на заплевеляването, за по-добър растеж на дървесните растения и по-висок приход от гората.

Практикувани са различни форми на агроресовъдство, но безусловно най-голямото му достижение в България е създаването на мрежата от полезащитни пояси в Добруджа в началото на 50-те години на XX век, благодарение на които се модифицират микроклиматичните условия и нарастват значително добивите от отглежданите земеделски култури.

Сравнително широко прилагана в миналото е алейна-та агроресовъдска система, при която в междуредията, главно на млади топоводи насаждения, са отглеждани различни земеделски култури - царевица, слънчоглед, бостанни видове, фасул, картофи, зеле, патладжан, пипер, домати, бамя, краставици.

Друга форма на агроресовъдство, практикувана в нашата страна, са т.нар. културни пасища. Те се доближават в голяма степен до горскопасищната агроресовъдска система и са насочени към стимулиране на развитието на животновъдството. Основната им цел е осигуряването на благоприятни и естествени условия за паша на голям брой животни

и производството на повече и по-евтина животинска продукция от единица площ.

Успешни примери за крайбрежни пояси са създадените за защита на зоната „дига-бряг“ топоводи и върбови култури край р. Дунав и някои от вътрешните реки, както и покрай бреговете на изкуствени водоеми.

След период от значително прекъсване интересът към агроресовъдството в България се повиши в началото на XXI век, когато се появи голям брой научни и

приложни публикации в това направление, провокирани от идеята за развитие на устойчиво и екологосъобразно земеползване.

Първият опит за всеобхватно разглеждане на агролесовъдството като наука и практика на базата на критичен анализ на нашия и чуждестранния опит в българската научна литература бе направен в книгата „Агролесовъдството - система за екологосъобразно и многофункционално използване на природните ресурси“ (Станчева и др., 2001). Тя беше последвана от серия научнопопулярни статии в списание „Гора“, в които бе представено агролесовъдството като форма на земеползване и бяха описани различните типове агролесовъдски системи, подходящи за условията на умерения климат.

През 2003 г. бе създадено Сдружение с нестопанска цел „Център по агролесовъдство“, със седалище в ЛТУ - София, с основни цели: пропагандиране на агролесовъдството като система за екологосъобразно и устойчиво стопанисване на природните ресурси; повишаване на образованието и професионалната квалификация в областта на агролесовъдството и екологичните форми на земеделие; подпомагане на изграждането на бъдещата национална структура на изследвания, образование, консултантска и внедрителска дейност в областта на агролесовъдството; осъществяване на научноизследователска работа в областта на агролесовъдството и изграждането на изкуствени агролесоценози (Станчева и др., 2003, Stancheva et al., 2007).

Засиленият интерес и положителното отношение към агролесовъдството намериха израз в кръгла маса на тема „Потенциални възможности на агролесовъдството в България“ (септември 2002 г., Свищов) и Първа национална конференция по агролесовъдство (юни 2003 г., Велико Търново). В изнесените на тези форуми доклади е направен анализ на състоянието на агролесовъдството у нас и са преценени реалните възможности за неговото развитие и приложение. Обобщава се, че агролесовъдството като целенасочена стопанска дейност е неразривно свързано с битието на българското село, а използваните в продължение на много години и утвърдили се в практиката като специфична форма на земеползване агролесовъдски системи се отличават с висок икономически, екологичен и социален ефект (Маринов и др., 2003). Препоръчва се да започне подготовка на специалисти в областта на агролесовъдството.

През есента на 2003 г. в Лесотехническия университет започна обучение по дисциплините „Основи на агролесовъдството“ и „Агролесовъдски системи“ във Факултета по горско стопанство. На следващата година се откри дисциплината „Агролесовъдство“ и за студентите от специалностите „Агрономство“ и „Растителна защита“ на Агрономическия факултет. За подготовка на студентите през 2004 г. беше издадено учебното помагало „Агролесовъдство“ (Станчева и др., 2004). Тези дисциплини се радват на интерес от страна на младите хора в Университета, доказателство за което са няколко успешно защитени магистърски дипломни работи.

От 2007 г. агролесовъдството като алтернатива на традиционното интензивно стопанисване на земите е основен модул и в дисциплината „Устойчиво управ-

ление на земеползването“, включена в учебния план за магистри от специалност „Екология и опазване на околната среда“.

Цикъл от лекции по агролесовъдство е включен и в дисциплините „Световно лесовъдство“ със студенти магистри във Факултета по горско стопанство и по „Стопанисване на горите“ с бакалаври на Факултета по стопанско управление на Лесотехническия университет. За осигуряване на диференцирана подготовка по агролесовъдство на студентите от различните специалности на ЛТУ беше издаден учебникът „Агролесовъдство“ (Станчева и др., 2015).

В последно време в световен мащаб вниманието все по-често се насочва към някои нови възможности, предоставяни от агролесовъдството, каквито са екоагролесовъдството и органичното агролесовъдство. Екоагролесовъдството (*eco-agroforestry*) е насочено към опазване на биологичното разнообразие. Основна негова задача е създаването на устойчиви и самоподдържащи се растениевъдни производствени системи, адаптирани към климатичните изменения, съхраняващи почвеното плодородие и качеството на въздуха. Екоагролесовъдският подход би трябвало да съпътства практическата реализация на всички известни форми на агролесовъдство.

Органичното (биологично) агролесовъдство (*organic-agroforestry*) представлява стабилна, продуктивна и хуманна производствена система. Основава се на прилагането на екологични методи за масово производство на растения, животни и дървесина. Включва използване на възстановима енергия (слънчева, вятърна и от растителна биомаса), както и на органични практики като рециклиране на енергията и материята, компостиране, мулчиране, отглеждане на смесени култури, биологичен контрол на вредителите и други мерки, чрез които се избягва използването на минерални торове, пестициди, биологично активни вещества и антибиотици.

Специално внимание заслужават и други, тясно профилирани агролесовъдски системи, каквито са ентомо- и акваагролесовъдството. Ентомоагролесовъдството (*entomo-agroforestry*) е разновидност на горско-пасищната агролесовъдска система, която включва съвместно отглеждане на треви, храсти и дървесни видове, осигуряващи хранителна база за развитие на медоносната пчела и копринената пеперуда. При акваагролесовъдството (*aqua-agroforestry*) - вариант на крайбрежните защитни пояси, отглежданите растения съдействат за пречистване, подобряване на качеството или увеличаване на количеството на водата, необходима за развъждане на риба.

Тези форми на растениевъдно производство са много близки до принципите на биологичното земеделие и трябва да намерят място в нормативните документи, регламентиращи този тип дейност. Развитието на агролесовъдството във всичките му известни форми и разновидности може да се реализира в практиката само след неговото институционализиране на европейско и национално ниво, подобно на направеното в биологичното земеделие. Едва след това е възможно да се изработи цялостна стратегия и политика за развитие на това жизненоважно стопанско направление.

ОБЗОР НА СЪСТОЯНИЕТО НА

Таксацията на дивеча през пролетта на тази година се проведе съгласно указанията на Изпълнителната

агенция по горите, дадени с писмо № ИАГ 3901/30.01.2015 година. В определения срок бяха проведени

съвместни регионални съвещания с представители на ловните сдружения и представители на юридиче-

ПРОЛЕТНО ТАКСИРАНЕ НА ДИВЕЧА

РДГ	ВИД ДИВЕЧ												
	ЕДЪР ДИВЕЧ											ДРЕБЕН	
	Бл. елен	Ел. лопатар	Сърна	Дива свиня	Дива коза	Глухар	Муфлон	Мечка	Алп. кози­рог	Тиб. як	Зубър	Заек	Фазан
Берковица	207	26	1403	800								454	229
Бургас	1938	517	3084	4944			262					1226	52
Благоевград	150	95	2415	2061		285	121	84				2483	10
Варна	1144	570	1145	2876			299					1518	2277
Велико Търново	1461	206	1914	1927			88	121				296	473
Кърджали	200	187	1132	964			343	10				829	40
Кюстендил	202	82	755	654	45		100	15				275	
Ловеч	877	298	937	1682				79				238	118
Пазарджик	393	103	1816	1568	278	832	189	80				654	
Пловдив	1171	495	1917	1832	643	217	312	111				1158	1128
Русе	2139	261	1855	1576			50				32	2025	709
Сливен	751	67	1495	1900			171	1				836	1650
Смолян	284	84	916	925	338	491	248	42				778	
София	1967	1641	2102	2572			764	18		22		360	211
Стара Загора	622		1184	1195			8	59				844	665
Шумен	2824	242	1426	2340			126					602	87
ДАСР по РДГ:	16 330	4874	25 496	29 816	1304	1825	3081	620	0	22	32	14 576	7649
НП „Рила“													
НП „Пирин“													
НП „Централен Балкан“													
УОГС - Петрохан	35	60	220	40								70	
УОГС - Юндола		44	62	39		5	51	1				48	
Кричим													
МНО	4		15	11									
Предост. на гр. ведомства:	39	104	297	90	0	5	51	1	0	0	0	118	0
Берковица	188		5011	4178								27 708	24 867
Бургас	588	116	3758	4755			1					18 905	2332
Благоевград		2	2787	3222		3		20				20 337	417
Варна	417	95	2968	2933			165					24 008	10 651
Велико Търново	1252		6665	5930			99	17				16 846	19 282
Кърджали	174	903	8039	5256			10					23 961	8654
Кюстендил	22		3664	3086				1				6895	435
Ловеч	717		9183	4064				14				33 465	26 725
Пазарджик	18	8	2331	2252		75		22				14 555	822
Пловдив	189		3961	2670	12	58		41				34 861	8583
Русе	1053		3151	1714								38 265	13 765
Сливен	757	29	4376	4504			39					28 755	8037
Смолян	541		5657	2708	522	1034	52	185				10 660	
София	159	29	8632	7531				43				13 531	2154
Стара Загора	253	3	3061	2899			43	9				17 607	10 045
Шумен	1692		2839	2182								17 242	2851
ДУ „Еледжик“	26	175	139	260			12					35	8
ДУ „Стуген кладенец“	20	1000	90	80								150	
ПАСР по РДГ:	8066	2360	76 312	60 224	534	1170	421	352	0	0	0	347 786	131 628
ОБЩО ДАСР 2015 г.	16 369	4978	25 793	29 906	1304	1830	3132	621	0	22	32	14 694	7649
ДАСР 2014 г.	16 249	5048	24 757	28 957	1225	1790	4079	610	0	23	31	15 364	8308
% спрямо 2014 г.	0.7	-1.4	4.0	3.2	6.1	2.2	-30.2	1.8		-4.5	3.1	-4.6	-8.6
ОБЩО ПАРС 2015 г.	8066	2360	76 312	60 224	534	1170	421	352	0	0	0	347 786	139 628
ПАСР 2014 г.	7682	2307	75 001	57 763	538	1127	408	335	0	0	0	356 565	131 505
% спрямо 2014 г.	4.8	2.2	1.7	4.1	-0.7	3.7	3.1	4.8				-2.5	5.8
ВСИЧКО 2015 г.	24 435	7338	102 105	90 130	1838	3000	3553	973	0	22	32	362 480	147 277
ВСИЧКО 2014 г.	23 931	7355	99 758	86 720	1763	2917	4487	945	0	23	31	371 929	139 813
% спрямо 2014 г.	2.1	-0.2	2.3	3.8	4.1	2.8	-26.3	2.9		-4.5	3.1	-2.6	5.1

ДИВЕЧОВИТЕ ЗАПАСИ В БЪЛГАРИЯ

ските лица, с които има сключени договори за стопанисване на дивеча, за организацията, сроковете и ме-

В БЪЛГАРИЯ - 2015 г.

ДИВЕЧ		ХИЩНИЦИ			
Яребица	Кеклик	Вълк	Чакал	Лисица	Ск. кучета
219	150	82	77	300	71
24		79	963	450	63
613	671	120		542	99
523		4	809	355	113
15		29	199	282	87
86	100	50	60	257	103
180	51	28	18	99	16
40		32	154	168	17
45	5	56	9	549	58
1167	111	80	58	432	36
180		2	743	272	137
259	55	68	583	317	83
58	52	41		378	46
327	12	86	159	381	69
366	55	55	193	224	69
		12	554	348	136
4102	1262	824	4579	5354	1203
		10		20	10
		2		12	
0	0	12	0	32	10
30 647	361	143	2646	2719	2358
15 780	408	178	4087	2160	1088
13 429	7907	148	110	1532	834
17 758			3550	2478	2653
5690	77	45	3015	2584	2140
20 018	2246	240	3824	4221	2512
11 381	1733	148	533	1413	975
13 129	240	15	4741	3405	3081
23 695	319	13	615	1289	866
72 063	966	111	2145	2555	1624
9483		14	2128	1919	1938
28 014	1361	226	5548	2731	1143
1985	1055	144		2494	847
18 440	1205	242	2037	3095	2214
27 844	679	47	4819	2359	1154
10 225		5	3364	2205	2225
51			11	13	
10	100	20		70	
319 642	18 657	1739	43 173	39 242	27 652
4102	1262	836	4579	5386	1213
4366	1403	801	4827	5580	1314
-6.4	-11.2	4.2	-5.4	-3.6	-8.3
319 642	18 657	1739	43 173	39 242	27 652
312 150	19 980	1685	42 415	39 085	28 770
2.3	-7.1	3.1	1.8	0.4	-4.0
323 744	19 919	2575	47 752	44 628	28 865
316 516	21 383	2486	47 242	44 665	30 084
2.2	-7.3	3.5	1.1	-0.1	-4.2

тодите за таксирание на дивеча. Беше направена необходимата подготовка за правилното провеждане на таксацията на дивеча както в държавните ловностопански райони (ДЛСР) и дивечовъдните участъци (ДУ), така и в ловностопанските райони, в които дивечът се стопанисва от ловните дружини. Таксирането на дивеча в дивечовъдните участъци, за които има сключени договори, е проведено от юридическите лица.

На регионалните съвещания бяха разисквани начините за най-точно установяване на реални дивечови запаси. Направени бяха анализи на таксациите, плановете за ползване и реализирания отстрел през 2014 година.

При обработването на резултатите се приемат за база данни площите, отразени в интернет базиранията информационна система на ИАГ, а при допустимите запаси са нанесени корекции на тези райони, в които са приети нови ловностопански планове.

От представените обзори за състоянието на дивечовите запаси по регионални дирекции се вижда, че таксирането на дивеча е преминало при добре създадена организация и контрол.

При преброяването на едрия дивеч е използван методът на пълното преброяване, като най-голямата тежест дават целогодишните наблюдения. Най-точни са резултатите, подадени от държавните ловни стопанства, където има постоянно присъствие на терена и наблюдения на местата за подхранване на дивеча, водопища, калища и дивечови просеки и сватбовици на благороден елен и елен лопатар - местата, в които се следят поведението на дивеча и миграцията му целогодишно.

В ловностопанските райони, стопанисвани от ловните дружини, наблюденията се извършват предимно през ловния сезон.

Във всички ловностопански райони беше спазено изискването за едновременно провеждане на таксация в съседни ловностопански райони. В ловностопанските райони, стопанисвани от ловните дружини, таксацията се извършваше в присъствието и под контрола на служители от ДГС, ДЛС и РДГ.

Данни от проведените таксации в

трите национални парка и от Ловното стопанство „Кричим“ не бяха представени, поради което не са посочени.

Резултатите от таксацията бяха получени в срок, като данните са отразени в съответните форми в интернет базираната информационна система на Изпълнителната агенция по горите.

Анализът на резултатите налага извода, че при едрия дивеч във всички ловностопански райони се формират дивечови популации, които постепенно нарастват.

БЛАГОРОДЕН ЕЛЕН

Общата численост на благородния елен възлиза на 24 435 бр., от които в ДЛСР - 16 330, и в ловностопанските райони на дружините - 8066. В сравнение с миналата година е налице увеличаване с 504, или с 2.1 на сто. Увеличаването при благородния елен е основно в ДУ, отдадени за стопанисване на дивеча от юридически лица по реда на чл. 36, ал.1 от ЗЛОД. В тези райони като цяло добре се изпълняват инвестиционите програми към договорите за стопанисване на дивеча, в т.ч. регулирането на хищниците и по-ефективната охрана.

По-голям ръст на запасите има в РДГ - София - със 176 бр. (10 %), където тенденцията от преходните години за увеличаване на запаса се запазва. Нарастването на запаса се дължи основно на редовното подхранване, ограничаване в голяма степен на браконьерството и отстрела на хищници.

Половото съотношение на този вид дивеч в ДЛСР е 1:1.1 в полза на женските екземпляри.

Запасът е под допустимия за страната, с изключение на районите на РДГ - Шумен.

ЕЛЕН ЛОПАТАР

Запасът от елен лопатар наброява 7338, от които в държавните ловностопански райони 4874 и 2360 в ловностопанските райони на ловните дружини. В сравнение с миналата година има намаляване на запаса общо със 17 бр., или с 0.2 %, което се дължи главно на неподадени данни за числеността на елена лопатар в района на ЛС „Кричим“.

Извършените контролни таксации в някои държавни ловностопански райони потвърждават наличната

численост на запаса. Този вид дивеч се стопанисва основно в оградени площи, което прави управлението на запаса много по-лесно и предвидимо и насочено към извеждане на необходима селекция за регулиране на възрастовата и половата структура с цел повишаване на качеството на трофеите. Загържането на числеността на популацията се дължи на продължаващото нарастване на числеността на чакала и вълка. Половото съотношение на този вид дивеч в ДАСР е 1:1.2 в полза на женските екземпляри.

Запасът е под допустимия за страната.

СЪРНА

Запасът от сърна е 102 105 бр., от които 25 496 в гържавните ловно-стопански райони и 76 312 в ловно-стопанските райони на ловните дружини. В сравнение с миналата година нарастването е с 2347, или с 2.3 на сто.

Видът поддържа бавния, но постоянен темп на повишаване на запаса. Една от причините за бавното нарастване е загубата на голяма част от естествения прираст. Може да се говори вече за стабилизиране на запасите на сърната в страната. Намалението на запаса в някои от предоставените ловно-стопански райони, в които няма предвидено ползване, се дължи на браконьерството от редовните ловци по време на излетите за лов на дива свиня.

Половото съотношение на този вид дивеч във всички ловно-стопански райони е 1:1.

Запасът от сърна е значително под допустимия.

ДИВА СВИНЯ

Дивата свиня наброява 90 130 екземпляра. Спрямо миналата година запасът се е увеличил с 3410 бр., или с 3.8 %, и като цяло за страната е в рамките на допустимия. По-нататъшното нарастване на запаса от дива свиня ще доведе до редица проблеми, свързани най-вече с щетите, които видът нанася на селското стопанство, както и с вероятността от поява на епизоотии в райони с висока плътност. Не се работи достатъчно за оптимизиране на структурата на запаса и повишаване на трофейните заложи на популацията. На практика почти липсва селекционният отстрел.

ДИВА КОЗА

Запасът от дива коза наброява 18 38.

Увеличаването на запаса спрямо миналата година е с 75 бр., или с 4.1 на сто.

Общо за страната числеността на дивата коза не е реална поради липсата на таксационни данни за 2015 г. от трите национални парка. Популацията на територията на РДГ - Смолян, е стабилна, а запасът - над допустимия. Налице е естествено разселване на вида в ловно-стопанските райони, стопанисвани от ловните дружини.

МУФЛОН

Броят на муфлоните е 3553, или с 934 (26.3 %) по-малко в сравнение с 2014 година. Установени са съществени загуби от болестта „син език“ на територията на Регионалните дирекции по горите в Благоевград, Велико Търново и Кърджали.

ГЛУХАР

Общият брой на глухарите е 3000. В сравнение с миналата година общо за страната се наблюдава увеличаване от 83 бр. (2.8 %).

Спадът на запаса е установен в гържавните ловно-стопански райони на РДГ - Смолян. За основна причина се смята намаляването на основната хранителна база на вида - черна и червена боровинка, както и загубите от браконьерството.

ЗУБЪР

Зубрите наброяват 32. В сравнение с 2014 г. числеността на вида се е увеличила с един брой (3.1 %). Стопанисват се само в района на ДАС „Воден-Ири Хисар“.

ТИБЕТСКИ ЯК

Броят на яковите е 22. От миналата година числеността им е намаляла с един (4.5 %).

Видът се стопанисва само в района на ДАС „Витиня“.

АЛПИЙСКИ КОЗИРОГ

По данни от таксацията наличие на алпийски козиорог няма. Липсва информация за числеността му в районите на националните паркове.

ДРЕБЕН ДИВЕЧ

Заек - 362 480 бр., намаляване с 9449 (2.6 %) спрямо 2014 г.;

Фазан - 147 277 бр., увеличаване със 7464 (5.1 %);

Яребица - 323 744 бр., увеличаване със 7228 (2.2 %);

Кеклик - 19 919 бр., намаляване с 1464 бр. (7.3 %).

Причини за намаляването на числеността на заека са щетите, свър-

зани с постоянно нарастващата численост на хищниците, загубите от различни болести и постепенно-то изчезване на естествените местообитания. Към тях трябва да добавим и браконьерството, което при заека е застъпено най-много. Застрашен от изчезване е кекликът, защото ежегодното му разселване е в много малки количества, а естествените му местообитания намаляват и изчезват.

Реалната численост на дребния дивеч във всички ловно-стопански райони ще бъде установена след провеждане на контролните есенни таксации.

ХИЩНИЦИ

Към април 2015 г. у нас обитават 2575 вълка, с 89 (3.5 %) повече от миналата година.

Чакалът в сравнение с миналата година се е увеличил с 510, или с 1.1 %, и наброява 47 752. Нарастването на броя на чакала продължава осезателно.

Причината за увеличаването на този вид хищен дивеч се дължи главно на неизпълнението на задължителния план за отстрел.

Запасът от лисица е 44 628 броя. Намаляла е спрямо 2014 г. с 35 (0.1 %). По данни от таксацията във всички ловно-стопански райони обитават 28 865 скитащи кучета. В сравнение с миналата година числеността им е спаднала с 1219 (4.2 %).

При тази численост на хищниците е ясно, че без целенасочено регулиране на популациите им възпроизводството на останалия дивеч ще бъде компрометирано.

През изминалата година здравословният статус на дивеча беше добър. И през 2015 г. работата по достигане на допустимите запаси и селекция в популациите при едрия дивеч трябва да продължи като основна предпоставка за добиване на качествен трофей.

Необходимо е упражняване на адекватен и ефективен контрол от страна на стопанисващите дивеча (ДГС, ДАС и юридически лица) със съдействие на МВР по места срещу браконьерските прояви, извършване на проверки по време на ловните изleti, както и ефективна борба за намаляване на числеността на хищниците. Стриктно да се следи за спазването на ЗЛОД и действащата нормативна база.

Инж. Юлиан РУСЕВ
главен експерт в дирекция
„Ловно стопанство“ в ИАГ

Лесовъдски особености на буковите насаждения във фазата на интензивно самоизреждане

Инж. Младен БОГДАНСКИ - Лесотехнически университет

Обикновеният бук (*Fagus sylvatica*, L.) обхваща полупланинските и планинските райони на Западна и Северна Европа. На югоизток видът заема обширни площи на Балканския полуостров в България, Сърбия и Македония. В нашата страна 1/3 от площта на горските територии е заета от букови гори, които в голямата си част са чисти високостъблени насаждения. Поради водените в миналото у нас главно краткосрочно-постепенни сечи сега се срещат обширни едновъзрастни букови масиви от II до IV клас на възраст, с голямата гъстота и с характерното ранно протичане на диференциацията поради изразения хелиотропизъм (борбата за светлинен простор). Неспазването преди години на дисциплината на ползването при сечта и извоза на дървесината, при което подрастът е нараняван, е довело до влошаване на част от дървостоя на бъдещите млади насаждения. В района на Централна Стара планина са разположени едни от най-големите масиви на бук за страната, което е предпоставка за съсредоточаване на настоящото проучване. Целта е да се направи оценка на качеството на дървостоя, видовия състав и механичната устойчивост на младите букови насаждения - от фазата на възникване до фазата на интензивно самоизреждане, както и препоръки за стопанисването им.

Основната част от буковите гори са разположени в диапазона от 700-800 м на северните и от 1200-1300 м н.в. на южните изложения, до 1650-1700 м н.в. Площта на високостъблени чисти букови (от обикновен и измочен бук) гори е над 350 000 ха (по Делков, Н., 1984). В типологично отношение разнообразието на буковите гори е много голямо. Описани са 22 типа чисти букови гори и 16 типа смесени гори с различно участие на бук (по Пенев, Н. и кол., 1969). Според горскорастителното райониране на България (Б. Захариев и кол., 1979) изследваните насаждения попадат в Мизийската област, подобласт Северна България, като заемат един пояс и три подпояса.

Буковите гори у нас са разпространени предимно в средната и западната част на страната, където доминиращият вид е *Fagus sylvatica*. Климатичните условия в проучвания район на Стара планина се отличават с голямо разнообразие и бързи промени в стойностите на отделните метеорологични елементи, които възникват от специфичните орографски особености и имат голямо значение за нормалното развитие на буковите фитоценози. Биологичните особености на бука обуславят не само стопанисването на горите, но и предопределят лесовъдското отношение към този изключително пластичен и динамичен дървесен вид. Букът формира естествени младияци с голяма гъстота благодарение на неговата сенкоиздръжливост и приспособителна способност. В млада възраст расте бавно, поради което светлолюбивите дървесни видове и неговите спътници го надрастват и заглушават. Притежава силен хелиотропизъм и бързо възстановява склона след отгледните сечи или природните нарушения. Буковите гори са с висока колективна устойчивост, породена от високата гъстота в тези насаждения, предимно в I и II клас на възраст. От проведениите наблюдения е установено, че почти не се срещат природни нарушения в тези класове на възраст. Впоследствие букът формира предимно чисти насаждения, като измества другите видове, особено в среднопланинския подпояс на горите от бук, ела и смърч,

което налага при отгледните сечи да се запазват ценните дървесни видове за формиране на смесени насаждения.

Недостатъчно добре са проучени качеството на дървостоя в млада възраст и броят на качествените дървета в дадено насаждение за производство на висококачествена букова дървесина. Друга важна особеност при младите букови насаждения е тяхната производителност - прирастът и в кой момент настъпва необходимостта от извеждането на отгледни сечи за подобряване на колективната им устойчивост, нарастването на дърветата на диаметър и формирането на склона на бъдещото зряло насаждение.

В лесовъдската теория и практика по стопанисване на буковите гори дълги периоди е възприемано схващането, че формирането на предимно чисти насаждения „спестява“ първите отгледни сечи - осветлението и прочистките. С една дума - няма проблем със състава, но малко внимание е обръщано на качествената структура на дървостоя, който се формира след провеждането на възобновителните сечи. Д. Гарелков и кол. (1995) обръщат внимание на някои особености на буковия подраст и особено на факта, че в него и в младияците твърде малко са качествените стъбла - 10-15 на сто. От друга страна, В. Сипицов и кол. (2009) посочват, че издънковите гори от 1960 до 2010 г. са се увеличили три пъти - от около 60 000 ха на 180 000 хектара. Тези два факта налагат да се направи преоценка на досегашните схващания за отглеждането на буковите младияци. Това се налага от резултатите за превръщане на все повече насаждения от семенни в издънкови и смесени семенно-издънкови и от целта на производството, която не е на дърва за горене, а на качествена строителна дървесина. Една от задачите на настоящото проучване е да се направят характеристиката и оценката на качеството на дървостоя, видовия състав и механичната устойчивост на младите букови насаждения от фазата на възникване до фазата на интензивно самоизреждане. Изводите от изследванията ще дадат възможност до известна сте-

пен да се оцени състоянието им в съответната възраст и месторастение и да се направи преценка за насоките за тяхното стопанисване.

За установяване на тези особености в района на северните склонове на Централна Стара планина в периода 2010-2015 г. бяха проведени проучвания. Обект на проучването са буковите гори от II до IV клас на възраст в района на Централна Стара планина (Държавните горски стопанства в Троян и Рибарица и ДЛС „Русалка“ - Априлци). По литературни източници и във временните пробни площи бяха проучвани и буковите гори на Тетевен, Етрополе и УОГС „Петрохан“ - с. Бързия.

Целта на проучването е проследяване на качествена структура на буковите насаждения във вертикално отношение по подпояси и по изложение. Основната цел е да се направи оценка на качеството на дървостоя във вертикално отношение, по изложение и по години. Задачата е да се прецени има ли достатъчно дървета на бъдещето и какви лесовъдски мероприятия е необходимо да се извършват в неотглежданите насаждения в изследвания район.

Методът на работа е съпоставяне на получените данни от заложените пробни площи в Централна Стара планина, като за сравнение са заложили и допълнителни пробни площи в Западна Стара планина - УОГС „Петрохан“ - с. Бързия, където се намират едни от най-високопродуктивните букови гори за страната.

Пробните площи са в трите подпояса - долен буков подпояс (600-800 м н.в.), среден буков подпояс (800, 900-1300, 1400 м н.в.) и горен буков подпояс (1300, 1400-1800, 1900 м н.в. При залагането на пробните площи са пог-

брани насаждения, в които не са извеждани отгледни мероприятия. Направена е оценка на дървостоя по класификацията на Шобер (1967) за качеството на дървостоя и са определени лесовъдските показатели на насажденията. При подбор на насажденията са вземани предвид главно надморската височина и изложението. Насажденията и тяхното изложение образно са разделени на припечни (ЮЗ, Ю, ЮИ, З) и сенчести (СЗ, И, С, СИ, СЗ). Изчислени са и производителността на неотглежданите насаждения, прирастът и гъстотата на хектар.

Заложените в 26 подотдела пробни площи са с различна големина (в метри) - 10x10, 25x10, 30x15, 25x40, 30x16, според възможностите и условията на терена. И в трите лесорастителни пояса на бука са заложили пробни площи в насаждения от I, II и III клас на възраст, които са подбрани според изложението, за да се види качеството на буковия дървостой на по-бедни почви (припечно изложение) и по-богати месторастения (сенчесто изложение) в годините, без отгледни сечи. Структурата и динамиката на естествени букови гори силно зависят от изложението и местните условия. На оптимални месторастения букът често образува висок запас, чисти насаждения и възобновителната му способност е по-добра (Josef Fanta, 2002). Управлението на буковите гори трябва да съответства на принципите и методите, базирани на естествените горски екосистеми и процеси, и не трябва да бъде манипулирано основно за добив на дървесина, а да се имат предвид и другите им екологични и социални функции (Wilhelm, Letter & Eder, 1999).

(Следва)

Информация

НПО, управляващите партии и изпълнителната власт дебатираха промени в Закона за горите

На 23 юни организацията с нестопанска цел „Сдружение за изследователски практики“, която започна дейността си през март миналата година със съдействието на Българо-швейцарската програма, чрез инициативата си „Зелени закони“ организира дебати за промените в Закона за горите. Темата бе анонсирана като „Ще спрат ли незаконния дърводобив промените в Закона за горите?“ и в дискусиата се включиха 20-ма граждани, НПО експерти от организаторите и от Коалиция „За да остане природа в България“, ръководители на ведомства и депутати от управляващите партии.

От страна на „Зелени закони“ тезите за необходимите промени в ЗГ представи експертът инж. Тома Белев. Той подчерта, че предлаганите от МЗХ промени, разгледани на първо четене, са добри, но за ефективна превенция на незаконния дърводобив са нужни допълнителни мерки и те са разработени в предложенията на Коалицията „За да остане природа в България“ и представени на всички парламентарни групи. Част от тях са внесени за разглеждане между първо и второ четене в Парламентарната комисия по земеделието и храните от Парламентарната група „БСП - Лева България“ и от независимия депутат Велизар Енчев.

Зам.-министърът на земеделието и храните доц. Георги Костов благодари за организираната дебат и напомни, че горите са икономически ресурс и трябва да бъдат опазвани в баланс с ползването им. Изпълнителният директор на ИАГ инж. Тони Кръстев заяви, че големият въпрос за решаване не са сечите на дребно, а организираната престъпност в промишления дърводобив, и мно-

го от решенията на проблемите не са в правомощията на горската администрация. Той отправи апел за подкрепа от гражданското общество и законодателите за обща борба с престъпленията в горските територии. Същевременно към инж. Кръстев бяха отправени експертни реплики, че в правомощията на Агенцията е контролът на нарушенията в шестте държавни горски предприятия.

Особено подробен бе депутатът от „ГЕРБ“ инж. Румен Желев. Той навлезе в детайли на предлаганите промени в ЗГ, а именно - задължително GPS проследяване на превозваната дървесина, видеонаблюдение в разпределителните пунктове за дървесина, въвеждане на административната отговорност за юридически лица, а не само за физическите изпълнители на нарушенията, регламентиране на ползване на самозалесилите се земеделски земи.

Депутатът от Парламентарната група на ПП „АБВ“ проф. Иван Станков, зам.-председател на Комисията по земеделието и храните, и доц. Христо Михайлов - експерт и член на ИС на ПП „АБВ“, подкрепиха промените в ЗГ, но подчертаха, че тяхната политическа сила вижда възможности за допълнения и в бъдеще, като първата от тях е отделянето на ИАГ от МЗХ. Според тях това ще предостави реални възможности за разполагане с бюджета и персонала, предназначен за системата на горите.

Народният представител от Реформаторския блок Димитър Делчев заяви готовност да работи повече с НПО и да разгледа предложените от тях допълнения в Закона за горите. ¶

„Зеленият град“ у нас

България е най-новият член на разпространената световна инициатива „Зеленият град“ (The Green City). Участието ни бе официално обявено по време на конференцията „Зеленият град - въображаем и реален“, състояла се на 29 май в хотел „Хилтън“, София.

В откриването на събитието участваха Н. Пр. Том ван Оорсхот - посланик на Кралство Нидерландия у нас, Деница Николова - зам.-министър на регионалното развитие и благоустройството, Красимир Желязков - зам.-министър на околната среда и водите, Огнян Златев - ръководител на Представителството на Европейската комисия в България, и Елица Николова - секретар по икономика, развитие на регионите и инфраструктура на президента на България Росен Плевнелиев. Водещ на форума беше журналистът Кирил Вълчев.

Инициатори на „Зеленият град“ в страната ни са Съюзът на ландшафтните архитекти, Асоциацията на производителите на декоративни растения в България и холандската фондация „iVerde“, подкрепени от Посолството на Кралство Нидерландия у нас.

„Днес 54 % от населението на света живее в градовете. Градовете генерират 80 % от брутния вътрешен продукт на света. Затова, ако се управляват правилно, могат да допринесат за устойчивото развитие“, каза посланик Оорсхот. Той изрази надежда да бъде създаден зелен град с българо-холандско сътрудничество.

Пред присъстващите гости и меди бяха представени трите приоритетни насоки на инициативата за нашата страна: предприемане на съвместни кампании за обединяване на усилията срещу праховото и шумовото замърсяване в градовете, изграждане на зелени покриви, зелени стени и зелени училищни дворове и осъществяването на промени в действащото законодателство.

Акцент в конференцията бе участието на гостите от Холандия. Леон Смет - член на фондацията „iVerde“, изнесе презентация за платформата „Зеленият град“ в контекста на Европа. Той сподели, че ключов елемент за успеха на зелените проекти е обединяването на силите на държавите от Европа чрез изготвяне на общ проект. Тогава шансът инициативата да получи достъп до европейско финансиране е значително по-голям.

Официалните гости на събитието (от ляво надясно): Кирил Вълчев, Н. Пр. Том ван Оорсхот, Деница Николова, Красимир Желязков, Огнян Златев, Елица Николова

Аранжировка на тревна, храстова и дървесна растителност, направена за откриването на Фестивала на зелените идеи

Берт Грифиун, трето поколение озеленител в семейна фирма, представи постиженията на бизнеса си в озеленяването на градовете с много малки разходи. Досега идеята да направят по-цветни и зелени градовете си с минимални инвестиции се е харесала на десетки общини в Западна Европа и би могла да се приложи и в нашата страна.

От българска страна Експозиционен център „Флора“ в Бургас, открит в края на май, бе посочен като добър пример в зеленото строителство. Той е изграден от фасадни панели с вечнозелена растителност и екологични материали, а част от покрива му е превърната в градина. В програмата бе включен и семинар за проектирането на зелени покриви и зелени стени и европейското законодателство по тези въпроси. Участниците и гостите на конференцията имаха възможност да видят две зелени стени, които бяха част от декорацията. Изработени са от ланд. арх. Мариела Шахънова - асистент в АТУ, и ланд. арх. Димитър Семерджиев.

След като откриха конференцията, Н. Пр. Том ван Оорсхот, зам.-министър Красимир Желязков и председателят на УС на АПДРБ инж. Трифон Трифонов приветстваха гостите в пространството

мо между хотел „Хилтън“ и Националният музей „Земята и хората“, където откриха Фестивала на зелените идеи. Присъстващите се насладиха на цветен оазис, красиво аранжиран и изолиран от сивите бетонни нюанси на градската среда. През трите дена, в които пространството беше претворено в зелен кът, малки и големи се включиха в работилници за оформяне на цветни композиции, бонсай, аранжиране на цветя и се запознаха с новостите в пазара на декоративните цветя.

През деня на моста при НДК беше открита и изложбата на български и холандски проекти, свързани със „Зеленият град“. Инициативата „Зелен град“ възниква през 2002 г. по време на световния фестивал на цветята „Флориада“, който се организира през десет години в Холандия. Концепцията е възприета в Германия, Франция, Великобритания, Китай, Сингапур, Канада, Италия, Испания, Унгария, където „зеленото“ трайно навлиза в дневния ред на властите, бизнеса и обществото. Холандия продължава да има водеща роля в „Зеленият град“, залагайки на обществен диалог, научен подход и целеви финансови инструменти. Насърчават се електрическият транспорт и възобно-

ваемите източници на енергия.

Философията „Зеленият град“ има няколко измерения на цялостната визия за града: икономика, здраве, чистота, уют и наслада от обстановката, в която хората живеят и работят. Концепцията се основава на разбирането, че това не е лукс, а печеливша инвестиция, защото се влага в човешкото здраве и опазването на околната среда.

Мина ОГНЯНОВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

Срещи

Бившите служители на Горското стопанство „Рилски манастир“ пазят традицията

По традиция бившите служители на Горско стопанство „Рилски манастир“ се събират в първата събота след църковния празник Св. Дух. И тази година срещата се състоя на 6 юни, вечерта. Бившите директори на стопанството - инж. Борис Бузов и инж. Климент Мавров, заедно с дългогодишния ръководител на Горския разсадник „Гарвана“ Борислав Войнов посетиха разсадниковата територия, днес предадена на Рилския манастир. Други бивши служители - началник-участък инж. Михаил Михайлов и инж. Евгени Димитров със съпругата си отидоха на Кирилова поляна да се любуват на огърлицата от върховете - Еленин, Иглата, Двуглав, Дяволския и Белия улей, Ловница и Голям Купен, които добре помнеха от работата си в стопанството. След посещението в Рилския манастир двете групи минаха край реките Елешница и Рилска.

Вечерята започна с едноминутно мълчание, с което бе почитена паметта на бившите работници и горски надзиратели, които не са сред живите, а техният процент вече е 90. В спомените си се върнахме към трудните и успешни дни за изпълнение на плановете и ентузиазма ни. Днес вече не може да се види къде са правени трасета на въжени линии - Дранга-ланга, Стамов анджък, Дяволски води, Джембево, Мравуняка, Елешница, които много подпомагаха дърводобива в условията на стръмните терени на ГС „Рилски манастир“. Залесяването беше в голям обем, като най-много гори сме създали в Рилския горско-технически участък, в местностите Робовица, Момена, Гръчковец, Въглищар, Поромински рид и Бозовая. С приближаването на зимните месеци за временни складове се осигуряваха по око-

Част от участниците в срещата

ло 200-300 м³ материали, за да се подпомогнат трудните месеци януари и февруари. Геройство бе и да се поддържат 11-те дървени моста по долината на река Елешница. Участниците се разделиха с пожелания за здраве и късмет и за нова среща със стари спомени през следващата година.

Инж. Михаил МИХАЙЛОВ

Проф. д-р Георги ЦАНКОВ на 85 години

Роден е на 15.07.1930 г. в с. Рабиша, Видинска област. Прекарва бедно и трудно детство, като остава сирак на 12 години. Завършва Втора мъжка гимназия в София през 1949 г., след което заминава да учи в Селскостопанския институт в Харков, Украйна, където през 1954 г. се дипломира в специалността „Защита на растенията и гората“.

До началото на 1955 г. е референт по защита на горите в Окръжното управление на горите във Варна. От 1955 до 1995 г., когато се пенсионира, работи в Института за гората при БАН.

Още в началото на своята научна дейност Георги Цанков се насочва към проучванията на насекомните вредители в нашите иглолистни гори, след като засушаванията в края на 40-те години на XX в. водят до появата на короядни петна в боровите гори в Родопите, като най-масово се размножава и разселва върховият корояд (*Ips acuminatus*). През 1956 г. му е възложено да изследва причините за появата и възможностите за борба срещу този вредител у нас. В резултат на проучванията се установяват сроковете за летеж на вредителя и наличието на сестринско поколение и се разработват мерките за борба. В същото време в боровите насаждения и новосъздадените обширни борови култури при надморска височина до 1200 м в каламитет преминава и боровата процесионка (*Thaumatoroea phytocampa*), която нанася големи повреди в боровите гори в много райони на страната. Георги Цанков установява за първи път наличието на диапауза при какавидния стадий на боровата процесионка. Този феномен се потвърждава при подобни изследвания, проведени във Франция след седем години от френския специалист по процесионката Демолен, който докладва резултатите пред научната конференция, състояла се през 1986 г. в Крайморие, Бургаска област.

По-късно под ръководството на проф. Цанков са установени две екологични форми на вредителя и са разработени мерки за борба с него в лесозащитната практика.

През 1961 г. в Родопите преминава смерч, който поваля иглолистните насаждения в ивица с ширина около километър и дължина 40 км, а създадените след усояване на ветровалната маса иглолистни култури са силно нападнати от големия боров хоботник. Проф. Георги Цанков, самостоятелно и съвместно с д-р Тодор Чернев, проучва биологията и мерките за борба срещу този насекомен вредител, като използва нова методика, прилагана в Скандинавските страни. За борба са предложени за първи път у нас токсични ловни кори, които намират широко приложение в лесозащитната практика.

Съществен е и приносът на проф. Георги Цанков в проучванията на биологията на малкия боров хоботник, който се размножава в младите борови култури при по-малка надморска височина, и в разработването на мерки за борба с вредителя.

В края на 50-те и началото на 60-те години на XX в. проф. Цанков в колектив с проф. Димитър Стефанов и доц. Иванка Даскалова извършват проучване на зимната летораслозавивачка, като изясняват биологията на насекомия вредител за условията на нашата страна и особеностите в неговото развитие, установяват за първи път у нас видовия състав на паразитоидния комплекс. Съвместно с д-р Тодор Чернев внедряват в практиката мерки за биологична борба с вредителя с използването на яйцедяда Трихограма.

През 1966 г. Георги Цанков защитава дисертация „Проучвания на боровата процесионка и мерки за борба с нея“ и получава образователна степен „кандидат на селскостопанските науки“ („доктор“). През 1979 г. подготвя хабилитационния труд „Проучване на паразитните насекоми по зимната летораслозавивачка и боровата процесионка - с оглед използването им в биологичната борба“.

През 1968 г. е избран за ст.н.с. II ст. в Института за гората, а от 1982 г. - за ст.н.с. I ст. (професор).

След 1970 г. проф. Цанков насочва своите проучвания към изучаване на видовия състав, биоикологията и разпространението на основните насекоми вредители в широколистните гори, разработване и внедряване на биологичния метод за защита срещу насекомите вредители в горските биоценози. Неговите изследвания позволяват в нашата лесозащита широко да се внедри биологичният метод в борбата срещу насекомните вредители. Самостоятелно и съвместно с проф. Пламен Мирчев, проф. Шмид от Университета в Хановер, Германия, и проф. Петридоу и проф. Коутсафтикис от Университета в Патрас, Гърция, проф. Цанков проучва паразитоидния комплекс на боровата процесионка и ролята на яйцедите като регулатори на числеността на този вредител.

Проф. Цанков разработва научни проекти съвместно с Университети в Германия, Гърция и Куба, където през 1970-1973 г. чете лекции в Сантяго, написва два учебника за студенти, 12 научни публикации и подготвя 8 преподаватели и аспирант, защитил кандидатска дисертация.

В Института за гората Георги Цанков завежда Лабораторията по биологична борба и Секцията „Горска ентомология и фитопатология“. Под ръководството на проф. Цанков кандидатска дисертация защитават петима специалисти, единият от които е чужденец.

Проф. д-р Георги Цанков е член на Специализирания съвет по горско стопанство и озеленяване към ВАК, Специализирания съвет по зоология към ВАК и Научния съвет в Института за гората.

През 1992 г. е избран за председател на Българското ентомологично дружество и е главен редактор на изданието му. Под негово ръководство на всеки две години се провеждат национални научни конференции по ентомология с международно участие, като състоялата се през ноември 2011 г. е юбилейна и е посветена на 100-годишнината на Българското ентомологично дружество.

Проф. Цанков участва в международни научни конгреси, конференции, симпозиуми. Под негово научно ръководство като председател на Постоянната комисия за биологична борба към Международната организация за биологична борба са проведени научни конференции в Бургас през 1986 г., в Боржоми, Грузия - 1989 г., и във Варшава, Полша - 1994 г., завършили с издаване на докладите в сборниците.

За приносите му в развитието на биологичната борба и доброто владеене на чужди езици през 1982 г. проф. Цанков е избран за председател на Постоянната комисия за биологична защита на горите (ПК - 6) към Източнопаlearктичната секция със седалище в Москва на Международната организация по биологична борба.

Публикувал е над 350 научни и научнопопулярни статии, монографии, книги, бюлетени и брошури на български, испански, английски и немски в областта на защитата на горите от насекоми вредители.

Последната монография за боровата процесионка, под редакцията на А. Rogues, в която проф. Цанков е съавтор, излезе през 2015 година.

Награден е с орден „Кирил и Методий“, златна значка на Съюза на учените в България, юбилеен медал на Националния природонаучен музей по случай 100 години от основаването на музея, юбилеен медал по случай 50-годишнината на Всесъюзния научноизследователски институт по горско стопанство - Пушкино, Москва, юбилеен медал от XIII конгрес по ентомология в Москва, 1968 година. Проф. Цанков продължава да се интересува от проблемите на горското стопанство и преди всичко от възникналите каламитетни нападения от корояди. Активно работи в Българския пчеларски съюз и Столичното дружество на лесовъдите ветерани към СЛБ.

Чл.-кор. д.с.н. Пламен МИРЧЕВ
Доц. д-р Янчо НАЙДЕНОВ

Георги Малчев - един Всецяло предан ратник

Първият ръководител (управител) на Природния парк „Витоша“ е Георги Василев Малчев, чиято 120-годишнина отбелязваме тази година.

Роген е на 07.11.1895 г. в Самоков. Баща му е агроном-лесовъд, завеждащ т.нар. подвижна катедра, и служил в почти всички административни подразделения на горите. Основното си образование Георги получава в с. Лъджене, където баща му по това време е на служба като лесничей. Завършва Трета мъжка гимназия в София, след което постъпва в специалния лесовъдски курс (1921-1923 г.).

Курсът се провежда в Държавното средно техническо училище „Цар Борис III“ в София по инициатива на Министерството на земеделието и държавните имоти. Завършва го с отличие и на 06.06.1923 г. е назначен за стажант в Радомирското реверно лесничейство. След това се премества със съпругата си в с. Радуил, където започва работа като учител. През 1924 г. постъпва като завеждащ лесничейството в с. Костенец баня, а след това като лесничей-изпълнител в Долна баня. Не след дълго е преместен за завеждащ лесничейството в Горна Джумая (днес Благоевград) със седалище в Петрич. Резултатът от дейността на Георги Малчев в този край са залесяните оголени баури по склоновете на Беласица. След атенцията в катедралата „Св. Неделя“ през 1925 г. е уволнен и преследван. Със застъпничеството на Тодор Влайков и Стоян Костурков продължава лесовъдската кариера през 1926 г. като завеждащ лесничейството в Преслав. След 6-месечна работа е освободен поради отказа му да изпълни нареждания на кмета да уволни свои служители. Преместен е за лесничей в Габрово, където е най-дългият и плодотворен период от неговата работа - общо почти 16 години.

На 19.05.1934 г. на Георги Малчев се възлага организирането на парк „Витоша“, който е със статут „национален“, и той е назначен за негов първи управител за периода 1934-1938 година. Полага изключителни усилия за залесятелните дейности и облагородяването на Витоша. Поради несъгласие с насоките, давани от тогавашния началник на Отделението за горите, Малчев подава молба за връщането му на служба в Габрово и на 28.01.1938 г. е назначен за лесничей.

В отчета за 1938 г. на Съюза за защита на родната природа (СЗРП) можем да прочетем какви дейности са извършени в парка до края на 1937 г., когато Малчев все още е управител, и изказаната му благодарност „за проявеното от него усърдие по воденето на работата в съюза (бел. ред. - бил е секретар на СЗРП) и особените му прояви и инициативи по уредбата и запазването на цялата растителност в парка, а още и за голямата му планинска и природозащитна принадлежност“.

Георги Малчев

Георги Малчев подготвя и предлага първия текст на правилника на Народния парк „Витоша“ (прекатегоризиран е в „народен“ с излизането на Наредба-закон за защита на родната природа през 1936 г.) и включените в него резервати „Бистришки“ и „Торфен“ още на 26.12.1935 г., дава предложение за границите на двата резервата от 08.05.1936 г., обявява становище на Съюза за защита на родната природа срещу изграждането на зъбчатата железница за сценитни кариери от 17.11.1936 година.

В отчета на управителя на парка четем, че за периода от 01.01.1935 до 1938 г. са извършени следните дейности: Паркът е обявен като народен през 1936 г.,

На Витоша, 1935 г.

когато са установени и неговите граници; извършено е теодолитното му измерване и са изготвени основна, стопанска и туристическа карта; продължават залесяванията - 2400 дка с 960 000 иглолистни фиданки и още 1060 дка с 250 000 иглолистни и 280 000 широколистни фиданки - общо 3460 дка; изготвени са проекти - надлъжни и напречни профили за шосето от с. Бояна до х. „Алеко“, общо 23 км, като са изработени 14 км; направени са 11 пъте-

ки до главните обекти и хижи с обща дължина 27 км; построен е риборазвъдник за балканска пъстърва и са зарибени реките с 15 000 рибки американска пъстърва и 8000 местна; обзаведена е зоологическа градина със специално направени клетки за животните, а в горите на свобода има много дивеч, особено сърни, зайци, лисици, яребици и кеклици; построена е още една горска барака при Княжевския разсадник, втори етаж на казарменото помещение с 10 стаи, голяма веранда; направен е трети етаж на управлението на парка с 2 стаи, вестибюл, кухня, клозет и баня; спрени са нарушенията, особено по отношение на късането на цветя, ходенето по забранени места, паленето на огньовете; направени са много мостчета, пейки, маси, наводни огнища, табели с различно съдържание.

В благодарственото писмо на Българския съюз за защита на родната природа до Георги Малчев от 1938 г. във връзка с напускането му на поста пише: „Вие сте проявили една похвална съвкупна организационна, сто-

Конференция с горските стражари в разсадника на Княжево, 05.04.1936 г.

Георги Малчев с колеги на новоизграденото шосе на Витоша, 1937 г.

панска, административна, съюзна, природозащитна дейност. За всичко това настоятелството на съюза Ви изказва своите най-големи благодарности и Ви пожелава добро здраве и нови сили за още и по-големи грижи в областта за защита на природата, на която Вие сте един всецяло предан ратник и достоен пример за подражание“.

Трябва да се отбележи, че Георги Малчев е единствената личност, чиято дейност е разглеждана на заседание на СЗРП, и благодарствени писма освен към него Съюзът има само към царя, столичния кмет и американския посланик.

В Музея на ЛТУ се съхраняват оставените лични бележки, описани от съпругата на Георги Малчев и двамата му снове, за дейността му в Габрово. В този район Малчев създава 3 гържавни и 5 общински горски разсадника за производство на иглолистни и широколистни фиданки и организира залесяване на над 18 000 дка

обществени и частни места с 6 млн. иглолистни и 4 млн. акациев фиданки. Построява първата административна сграда на лесничеството в Габрово с негов личен и на неговите служители труд. Инициатор е на залесяванията около Трявна, където се създават 4000 дка иглолистни култури. Засажда горски парк върху 300 дка в близостта на детския санаториум в Габрово, за което е награден с орден „За гражданска заслуга“. В Габрово Малчев основава Риболовното дружество, като е негов председател 14 години, а след това е провъзгласен за негов почетен член. Възобновява туристическото дружество „Узана“ и е негов председател 7 години. В м. Пърлена поляна изгражда ловно стрелбище и полага основите на зоопарк, за което става почетен член на Ловното дружество в Габрово. Като технически ръководител на Дружеството „Здраве“ залесява и обзавежда важното за габровци място за отдиш - горския парк „Бажгар“, на площ 270 декара.

С голямо усърдие и загриженост Георги Малчев допринася за просветната дейност в Габрово, като спомага за разрастването и обогатяването на читалището и библиотеката „Априлов-Палаузов“. Неговите беседи за „Празника на залесяването“ в града и околните села спомагат тази инициатива на лесовъдите да придобие тържественост и значимост за хората.

След 09.09.1944 г. е преместен в Севлиево като административен лесничей, а след това работи като референт-докладчик в Министерството на земеделието и гържавните имоти.

Служебен дневник на Георги Малчев, 1937 г.

Автор е на статии в периодичния печат по различни въпроси на горското дело, както и на няколко книги, сред които две пиеси - „Горският“ и „Сипейт“, които са представяни на сцена.

След тежко боледуване Георги Малчев умира в София на 11.02.1964 година.

Гл. ас. Евгени ЦАВКОВ
Инж. Тома БЕЛЕВ
Снимки Музейната сбирка на ЛТУ

85 години от рождението на Христо ДИМИТРОВ

Тази година се навършват 85 години от рождението на големия български учен, строител на интензивното тополово стопанство на България и изтъкнат специалист в областта на физиологията, екофизиологията и екологията на гървесните видове ст.н.с. II ст. к.с.н. (сега - доц. г-р) Христо Димитров.

Роген е на 13.06.1930 г. в с. Кипилово, Сливенска област. Завършва средното си образование в гр. Елена през 1949 г., а висше - през 1954 г. в специалността „Агролесомелиорация“ на Селскостопанската академия в София.

Постъпва на работа като ст.н.с. II степен в Института по пшеницата и слънчогледа в гр. Генерал Тошево.

Под ръководството на проф. Боян Захариев Христо Димитров разработва и защитава дисертация на тема „Установяването на подходящи съчетания между някои главни и съпътстващи гървесни видове за създаване на полезащитни горски пояси в Добруджа“. С голяма любов и упоритост работи по изграждането на дендропарка със стотици гървесни и храстови видове в Института за пшеницата и слънчогледа и създава горски оазис сред обширните добруджански поля. Многогодишните наблюдения в дендропарка са обобщени от него в научния труд „Фенология на декоративните и храстови видове“ (1973) - един от малкото в тази област у нас.

Важни в научното израстване на Христо Димитров са отличното му владеене на четири европейски езика, пословичното трудолюбие и специализациите му по екофизиология на гървесните видове във водещия по това време Институт за горски изследвания в Еберсвалде, Германия.

През 1968 г. е назначен за директор на Опитната станция за бързорастящи горскогървесни видове (ОСБГДВ) в Свищов. С упоритост и всеотдайност и умение да работи с хората за кратко време успява да обедини в едно разпокъсаната тематика по тополите и върбите и насочва научноизследователската работата на Станцията към европейските стандарти и в пряка помощ на практиката. Резултатите не закъсняват и през 1971 г. на XIV сесия на Международната комисия по тополите към FAO в Букурещ България е приета за член на тази организация. Приносът на ОСБГДВ - Свищов, и на ст.н.с. Христо Димитров за модернизацията на тополовото стопанство са общопризнати, а под негово ръководство научното звено става водещо и желан партньор по въпросите на тополовото стопанство не само у нас.

През есента на 1976 г. централното горското ведомство възлага на ОСБГДВ - Свищов, научно да обоснове възможността да бъдат създадени 1 500 000 га интензивни горски култури. На базата на богатата си литературна осведоменост и научна ерудиция Христо Димитров разработва методика, обхващаща няколко насоки. След неговата трагична смърт тази методика позволи на научните работници от ОСБГДВ - Свищов, да работят плодотворно по проблемите, свързани с интензивните горски култури.

Основните виждания за методите, целите, задачите и начините на създаване и стопанисване на интензивните горски култури са обобщени в лекция, изнесена от учения пред специалисти от горските стопанства от Горскостопанския комбинат в Пазарджик през 1976 година. Тази лекция заедно с лично писмо от ст.н.с. к.с.н. Христо Димитров е пазена в продължение на 37 години от инж. Тодор Митев (виж Найденов, Я. „История на тополовото стопанство“, 2013 г.).

Вижданията на Христо Димитров за турнуса на културите от иглолистни звучат изключително актуално днес, когато сме изправени пред предизвикателството им съхнене, най-вече в долния лесорастителен пояс.

Научното творчество на доц. Димитров е обобщено в 93 публикации в наши и чужди списания. По-важните са посветени на състоянието на полезащитните горски пояси в Добруджа, преценката върху пригодността на някои гървесни и храстови видове за създаване на противоерозионни горски пояси в Добруджа, влиянието на полезащитните горски пояси върху режима на почвената влага и добива на пшеница и царевица, както е върху оптималното съотношение между основните елементи на минералното хранене при тополите и методите за създаване и отглеждане на интензивни тополови култури.

Изключително богатото му научно наследство - публикации, опити, методики, указания, послужиха за основа на няколко докторски и кандидатски дисертации и са пример за способността му да определя основните цели и задачи и да прогнозира бъдещото развитие на проблемите.

Христо Димитров имаше изключително умение да работи с хората и да подбира своя екип. Под негово ръководство направиха първите стъпки в науката проф. г.с.н. Димитър Коларов, доц. г-р Петър Калчев, доц. г-р Костадин Броцилов, доц. г-р Мария Броцилова, доц. г-р Янчо Найденов.

Награден е с орден „Кирил и Методий“ II степен. Катастрофалното земетресение в Свищов на 04.03.1977 г. прекъсва житейския и научния път на големия човек и учен Христо Димитров. Той загибна с цялото си семейство - съпруга, син, майка и баща.

Доц. д-р Янчо НАЙДЕНОВ

Плитвичките езера - приказен свят на Хърватия

Хърватите се гордеят със своята добре запазена природна среда. 47 % от цялата площ на страната са защитени природни територии. Качеството на околната среда по достойнство е оценено от международни експерти и 36.53 % от държавата попада в Европейската екологична мрежа „Натура 2000“.

В Хърватия има 9 национални парка, най-старият от които е „Плитвички езера“. Уникалният езерен ландшафт, допълнен със значителен брой по-големи и по-малки водопади и 20 пещери, е и една естествена ботаническа градина с огромен брой растителни и животински видове, някои от които се срещат само тук. Консервационното значение на всички компоненти на природната среда в този малък приказен свят е бил високо оценен още преди векове. Планирани, обосновани и поддържани от държавата научноизследователски дейности започват през 1914 година. С цел опазването на крехката и лесно уязвима природна среда от всякакъв вид стопанска дейност и преди всичко от валежа на туристическата индустрия на 8 април 1949 г. Парламентът на Хърватия приема закон, с който обявява Плитвичките езера за национален парк. На 4 февруари 1951 г. Министерството на горското стопанство на Хърватия определя границите на Националния парк, в които той се разпростира на площ от 145.51 кв. километра. През 1997 г. тя е увеличена и понастоящем възлиза на 29 482 хектара. През 1979 г. Националният парк е включен в списъка на Конвенцията за опазване на световното културно и природно наследство под закрилата на ЮНЕСКО.

Произход и формиране на езерната система

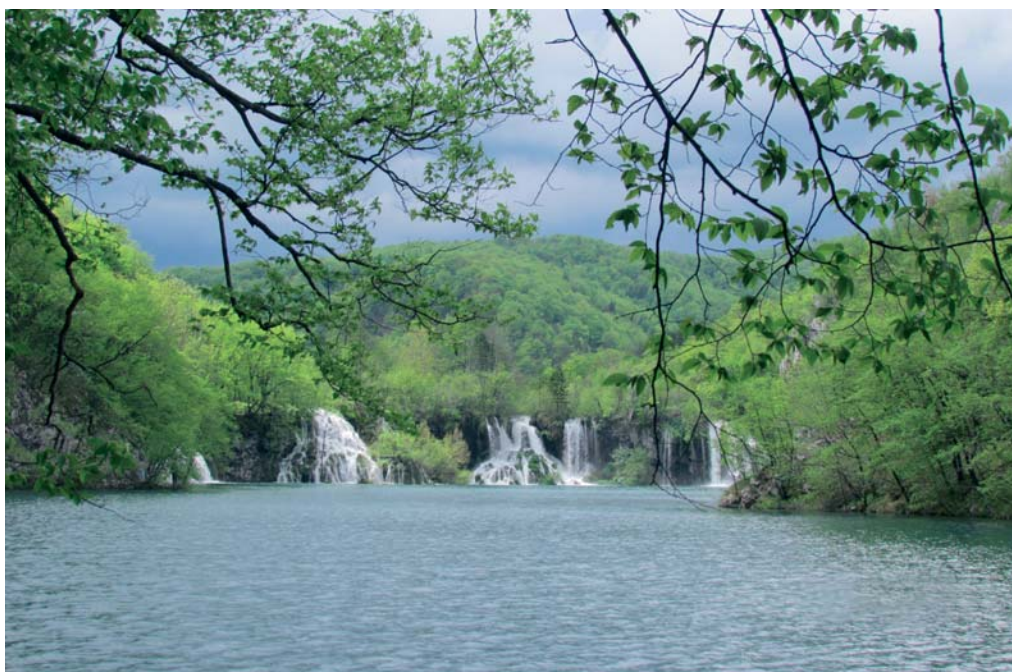
Паркът се разпростира по най-ниските склонове на Динарската планина, известна още из цяла Европа с популярното наименование Динарски Алпи.

Естествена водна каскада от 16 езера се е проточила на разстояние от 8 км с основна посока север-юг, при съвсем малка генивелация от 130 метра.

В основата на познанието за произхода на Плитвичките езера са резултатите от научно-изследователската дейност върху появата на туфовите барieri, наричани още Траверсини. През хилядолетията те са преграждали естествения воден отток и са формирали големия брой езера и езерни групи, отделени едно от друго много често с разлика в надморската височина от около 2 метра.

След края на ледниковия период от развитието на Земята мъхове, папрати и различни видове туфички са насладвани с варовикови утайки от богатите на минерали калциево-карбонатни води. Така те се вкаменявали, образували траверситни прагове и барieri, преграждащи и отделящи едно от друго езерата. Повалени гървета на някои места преграждали речната долина и по техните стъбла започвал процес на растеж на туфопрорастащи растения и бавно формиране и втвърдяване на прагове. Дървото постепенно умира, но водата създава нови форми на неповторимата красота.

Благоприятните климатични условия, характеризирани се с редуване на топли и студени периоди, са допринесли за образуването на преградите. Геоложки по-бавни или внезапни явления са оставили траен отпечатък върху великолепието на уникалната природна среда. Тектоничните земетресения и изменения в земната кора са били причина за възникване или изчезване на някои водопади и пещери. Височината на водния пад на повечето от тези водопади е само от няколко метра, но те впечатляват със своята ширина и различния цвят в зависимост от състава на минералите и растителността, образували барьерите, от които се спускат надолу. Някои от во-

ми на неповторимата красота. Благоприятните климатични условия, характеризирани се с редуване на топли и студени периоди, са допринесли за образуването на преградите.

Геоложки по-бавни или внезапни явления са оставили траен отпечатък върху великолепието на уникалната природна среда. Тектоничните земетресения и изменения в земната кора са били причина за възникване или изчезване на някои водопади и пещери. Височината на водния пад на повечето от тези водопади е само от няколко метра, но те впечатляват със своята ширина и различния цвят в зависимост от състава на минералите и растителността, образували барьерите, от които се спускат надолу. Някои от во-

водопадите са с по-голяма височина (като Велики Слан - 76 м, Лабудовачкия - 20 м).

Основни езера

Основният елемент в природната среда тук, което се вижда и от наименованието на парка, са езерата. Някои от по-големите пещери в близкото минало са били устроени за посещения от туристически групи, но сега тази атракция е преустановена.

В класификацията на езерния свят според Националния парк са посочени наименованията и най-основни данни за 16 езера. В действителност техният брой е значително по-голям, тъй като някои се намират в малки езерни групи, в които има по две или повече езера с различни размери, и притежават собствени впечатляващи наименования. Според надморската височина, на която се намират, езерата са разделени на две групи - горни и долни езера.

Най-горното е Прошчанското езеро, или наричано още Прошче. То се намира на 636.6 м над морското равнище. Езерото Прошче е едно от най-големите в парка. Дължината му е 2 км с посока север-юг. То е и най-дълбокото - 37.5 метра. В западната му страна е образуван залив с широчина 900 метра. В него се вливат две неголеми реки. През есента изобилието от вода образува малки водопади.

Езерото Цигиновац се намира на 625.6 м над морското равнище. То е едно от най-трудно достъпните за наблюдение, защото е заобиколено от стръмно спускащи се към водната повърхност почти отвесни скални стени. Дълбочината му е 11 метра.

Езерото Окръгъл се намира на 613.5 м надморска височина. Най-голямата дълбочина, измерена в него, е 15 метра. То се наблюдава най-добре от специално изградена площадка, която е по пътека към Лабудовачкия водопад в м. Стубица.

Батиновац е малка езерна група, намираща се на 610.1 м н.в., с измерена най-голяма дълбочина от 5 метра. Езерата са заобиколени от гъста ниска растителност. Покрай тях преминават тесни пътечки, от които посетителят, любувайки се на природната красота, може да се наслади на очарованието от изобилието и шума на преливащите през траверсиновите бариери води към по-долните езера.

Малко по-надолу в средишната част на парка се намира Велико езеро при надморска височина 607.5 метра. Мало езеро е на надморска височина 605.6 метра. Неговата максимална дълбочина е 9 метра. На пътеката покрай езерото е изградена наблюдателна площадка, от която се открива широка панорама към значителна част от парка.

Езерото Вир се намира при надморска височина 598.7 метра. Неговата дълбочина е 5 метра. Тук може да се наблюдават малки траверсини, обрасли с мъхове и покрити от варовик, който с втвърдяването си е образувал варовикови туфи.

Езерото Галовац е разположено на 582 м над морското равнище. То е трето по големина на територия-

Водопадът Плитвице

та на парка, с площ от 12.5 хектара. Продълговатата му форма е ориентирана от север на юг с дължина от 500 метра. Над северната страна на езерото се издигат впечатляващи доломитни отвесни скали. Най-голямата забележителност на това езеро е Галовацката бариера с дължина 200 м, намираща се на източната му страна. От южната страна на езерото е разположен малък залив с множество водопади. Наблизо е Галовацкия бук - някогашен водопад с височина 20 метра. На северната страна на Галовацката бариера има други - сега действащи водопади, на височина 20 метра.

Милюното езеро се намира на 564 м над морското равнище. То е най-плиткото между езерата и дълбочината му е само 1 метър. Повърхността му е покрита с ниска растителност - тръстика и мъхове.

Градинското езеро може да се срещне още под наименованието Езерце. То е на 556 м надморска височина. Заобиколено е от високите хълмове на м. Стубица. Тук няма водопади, цари мир и спокойствие. Обитавано е от голям брой различни видове птици.

Буржетите са поредица от малки езера с дълбочина до 2 метра. Намират се на надморска височина 553 м под хълма Стубица. Тук се събират пътеките, които идват от северната и южната страна на горните езера. По-надолу се достига малка планинска заравненост, на която са поставени дървени пейки и маси, даващи възможност на посетителите за кратка почивка и закуска.

В долния край на полянката по дървени стълби се слиза до малък пристан на брега на най-голямото езеро Козяк. Намира се на 534 м н.в. и заема площ от 82 хектара. Формата му е продълговата с посока север-юг и има дължина 2.3 километра. По класификацията на Националния парк се счита, че тук завършват Горните езера. От този пристан с неговия плавателен съд с електрически двигател туристите се превозват до северния бряг на езерото, където по стълбище със значителен брой каменни стъпала се излиза на паркинг, край който е местният хотел. На това място се намира втори вход, водещ към езерната група на Националния парк.

По-надолу започва зоната на т.нар. Долни езера. В този район туристическата инфраструктура е значително по-благоустроена. Пътеките най-често са застлани с гървени скари, които предпазват крехките горски почви от ерозия и от друга страна подпомагат движението на посетителите. Край всички езера са поставени гървени табели с наименованията им и надморската им височина.

Освен че е най-голямото езеро в парка, основна забележителност в Козяк е островът Стефаниния. Той се издига над водната повърхност до 9 м и има дължина 275 метра.

В района на Долните езера, сгъшени в недрата на планината, са 4 езера. Водният отток буйно прелива от едно в друго, образувайки малки или по-големи водопади и стремглаво надолу се спуска по каньона към началото на р. Корана. Тук са и по-големият брой пещери. Долните езера като ландшафт значително се различават от района на Горните езера. Езерото Милановац се намира на 523 м над морското равнище (11 м по-ниско от нивото на Козяк). Дължината на езерото е 500 м, а дълбочината му е 18.4 метра. Езерото се отличава от останалите със синьо-зеления си цвят.

Езерото Гавановац се намира под водопадите, характерни със значителната си ширина. То има дължина 100 м, ширина 65 м и дълбочина 10 м при 514 м надморска височина.

Езерото Калуджеровац е с надморска височина 505 м, дължина - 200 м, широчина - 70 до 100 м, и дълбочина - 13 метра.

Последното Плитвичко езеро е Новаковича - брод, на 503 м над морското равнище. В западната част на тези две езера е водопадът Плитвица, разделен на две от островърха скала. Височината му е 76-78 метра. На срещната страна на източния бряг на езерния каньон е вход № 1 на Националния парк. Веднага след входа е устроена широка наблюдателна площадка, от която се открива чудесна панорама към водопада и разположените под него две най-ниски Плитвички езера. Паркът е отворен за посещения целогодишно срещу заплащане на входна такса. Болишинството от туристите влизат от вход № 1. Тези, които го напускат, обръщат поглед за сбогом към вълшебната природна красота с пожелание да гойдат пак.

Живата природа

Богатата флора и фауна е предопределена от благоприятните климатични условия. Тук се срещат и смесват преходноконтиненталният и средиземноморският климат. Установено е наличието на 1146 растителни вида, от които повече от 70 са ендемични. Няколко от тях се срещат само тук. Във връзка с преустановеното косене на тревата и липсата на паша от гребен и едър добитък много планински ливади започнаха да обрастват с храсталачна и гърбовидна растителност в ущърб на многобройните цъфтящи треви.

Редица признати европейски учени от областта на ботаниката, лесовъдството и хидрологията изтъкват, че гората в района на Плитвичките езера се явява едно от най-важните условия за съществуването на днешната водна екосистема. Горските масиви покриват 79 % от територията на парка. Най-голяма площ

заемат буковите гори, разположени в най-високите части на парка. Под тях са смесените буково-елови гори. В тях може да се различат повече от 10 вида горски екосистеми. Тук най-често се срещат гървесните видове клен, горун, бряст, обикновен бук, ела, смърч, бял бор. Горските почви са благодатна основа за развитието на различни видове тревна растителност, мъхове и гъби. Условията тук са прекрасни като местообитание на значителен брой видове диви животни и птици.

Паркът се обитава от 150 вида птици, някои от тях са прелетни и гнездят тук през лятото. Срещат се около 50 вида пеперуди.

В защитената територия обитават 50 кафяви мечки - емблемата на този национален парк. В него обитават и няколко глутници вълци.

На територията на парка е обособен резерват на площ 640 ха, в който се провеждат научни дейности по международната програма „Човек и биосфера“ (МАН) за влиянието на човека върху екосистемата. Отделно от този резерват има и други по-малки три природни резервата. В тях са заложени 10 пробни площи, в които по многогодишни програми се извършва научноизследователска дейност.

Националният парк „Плитвички езера“ е включен в Европейската екологична мрежа „Натура 2000“.

Макар и извън територията на Националния парк, река Корана е неразривно свързана с него. Тя поема водите от най-ниското Плитвичко езеро. Началото ѝ започва от 483 м над морското равнище. Първоначално реката протича през тесен и дълбок каньон. Корана е единствената река в Хърватия, която преминава изцяло в карстов район. В средното и долното течение реката напоява плодородни поля. По нея има четири големи водопада и няколко благоустроени пещери, с възможности за посещения от туристи. Общата ѝ дължина е 158 километра.

Ранената красота

В периода на разпадане на Федеративна Република Югославия и след провеждане на свободни демократични избори Хърватия е възстановена като самостоятелна независима демократична държава през 1991 година. С подчертано желание да бъдат откъснати територии от нея, екстремисти от Сърбия, Босна и Херцеговина нападат и окупират значителна територия от Хърватия, в която попадат и Плитвичките езера. Опожарени са някои близки населени места, а местното население е прогонено. Държавната власт на Хърватия се обръща за помощ към ЮНЕСКО, но организацията не е в състояние да осъществи гарантіраната от Конвенцията защита.

Езерото Лабудовац се намира близо до едноименния водопад. Останки от него все още личат. До края на 80-те години на XX век край него е имало хотел и гървообработващо предприятие. Тяхната дейност е оказала изключително неблагоприятно въздействие върху състоянието на езерото и неговите околности. Понастоящем тези два стопански обекта са премахнати, но резултатите от тяхната дейност ще личат в продължение на много години.

Инж. Георги ПЕТРУШЕВ

Сблъсък между горски служители и нарушители в ДГС - Самоков

На 14 юни, около 5.30 часа сутринта, при обход на района в м. Шишмановския манастир горските служители от ДГС - Самоков (ЮЗДП), Георги Митрев и Георги Спасов забелязват два автомобила да се насочват към гората. От лекия автомобил „Фиат“ с № СА 10-32 ММ и товарния бус „Форд“ с № СА 59 04 РК слушат Михаил Начов и Николай Иванов и започват да режат букови дървета с резачка.

Горските стражари се обаждат за помощ на колегите си Илиян Попов и Димитър Павлин, които пристигат заедно с мобилното звено към ДГС - Самоков, и служители на РУП - Самоков. При съвместната акция нарушителите са заловени и са им съставени актове по Закона за горите. Конфискувани са двата автомобила - предмет на престъплението, с отсечените и натоварени в тях 3 м³ букови дърва.

След като тръгват със задържаните автомобили, на околновръстния път за Самоков проверяващите са за сечени от черен голф, от който слизат лицата Трайко и Асен Бориславови Етрополски. Дватамата опитват да попречат на горските служители и полицията да продължат, като хвърлят брадва по служебния автомобил „УАЗ“. В резултат на удара колата е със сериозни щети.

За проверка по случая и предприемане на съответните мерки е сезирана Районната прокуратура в Самоков. Инцидентът на територията на ДГС - Самоков е пореден опит за саморазправа и възпрепятстване

на работата на служителите при опазване на горските територии.

ЮЗДП прекрати договора с фирмата, извършваща гърводобив в Беласица, на територията на ДГС - Петрич. До това решение се стигна, след като допълнителната проверка и оглед на обекта, извършени от служителите на Предприятието и РДГ - Благоевград, потвърдиха незаконна сеч на 57 кестенови дървета. Общият обем на неправомерно добитата дървесина е 75 м³, от които 49 м³ е едрата строителна дървесина.

Инспекторите от РДГ - Благоевград, са съставили актове на лицензирания лесовъд на гърводобивната фирма и на горския надзирател от ДГС - Петрич, за недостатъчно упражнен контрол и допуснато нарушение на дисциплината на ползването. Материалите по случая ще бъдат предадени в Районната прокуратура в Петрич.

На 2 юли Югозападното държавно предприятие - Благоевград, започна разселване на 100 000 балкански пъстърви в планинските притоци на реките Струма, Места и Вит. Инициативата започна от воедемите на територията на ДЛС „Витошко - Студена“, в които бяха пуснати 10 000 риби и обхваща 10 горски и ловни стопанства от системата на Предприятието.

Снежана ПАСКАЛЕВА

Уважаеми ловни дейатели,
ловци и риболовци, почитатели
на дългогодишния секретар на ловната
организация „Сокол“ подп. Иван Ангелов Сокачев,

Имам удоволствието да Ви уведомя, че възнамерявам като мой дълг и преклонение пред делата на дядо ми, подп. Иван Ангелов Сокачев (Ален мак), да преиздам луксозното издание на неговата един-

ствена по рода си „История и развой на ловнострелческата организация „Сокол“ в България 1898-1938“. Историята е свързана с дългогодишната му ловна дейност и организираното ловно движение в България.

За тази цел моля за Вашето информативно съдействие при определяне на тиража, като заявите предварително и приблизително определен брой книги, според личния Ви интерес, на ловното дружество или на ловните дружинки.

Това не Ви задължава с предварителен договор за покупка. Моля да ми съобщите Вашите заявки, ако е възможно до края на юли 2015 година.

С уважение и в очакване:
Светла Сокачева, внучка на подп. Иван Сокачев

Тел. 0049 3362 88 66 72, факс: 0049 3362 88 66 73;
Hd. 0049 179 1403699

E-mail: svetlasokatschewa@onlinehome.de,
www.sokachev.info

Галина Миланова GSM: 0887 494 209;
E-mail: gal_iv@yahoo.com

Нови книги

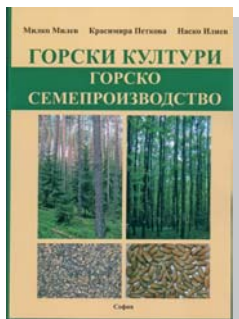

Ботьо Захаринов, Янчо Найденов. **Екологичен мониторинг.** Издателство на НБУ, София, 2015 г., 295 стр.

Изданието съдържа анализ и прогнози за опазване на екосистемите от деградация и възстановяване на околната среда. Разгледани са проблемите, свързани с компонентите на средата - вода, въздух, почви, гори, защитени природни обекти и

управление на отпадъците. Отделено е място за дистанционните методи за наблюдение и изследване на природната среда. Представена е Националната автоматизирана система за екологичен мониторинг за ограничаване на вредните въздействия. Включена е специализирана информация по опазване на околната среда и реда за ползването ѝ от граждани, НП, държавни и общински органи.

Разгледани са структурата и характерът на годишния доклад за околната среда („Зелена книга“) и на Доклада по оценка на въздействието върху околната среда.

Доц. г-р Милко Милев (обща редакция), доц. г-р Красимира Петкова и доц. г-р Наско Илиев. Горски култури - Горско семепроизводство. Издателска къща на ЛТУ, София, 2015 г., 288 стр.

Учебникът обхваща първия раздел от тематиката по дисциплината „Горски култури - Горско семепроизводство“ и е предназначен за студентите от специалност „Горско стопанство“ в Лесотехнически университет. Той включва въведение и седем глави, които представят основните

теоретични постановки и практически дейности, свързани с горското семепроизводство. Дадена е историческа справка и концептуални виждания за значението на залесяванията и основополагащата роля на семепроизводството за тяхното провеждане. Разглеждат се още осигуряването на посевни материали от различните семепроизводствени източници, процесът на плодоношене, определянето на реколтите, семесъбирането, добиването на горски посевни материали, тяхното запазване и семеконтролът. Включени са и теми по горско семезнание.

Настоящото издание е етапно продължение на учебниците „Частно лесовъдство“ и „Горски култури“ от проф. Тодор Димитров (1926) и проф. Боян Захариев (1945, 1959, 1972, 1977). Целта на учебника е да се представят актуално темите на съвременната учебна програма по дисциплината и да се отрази развитието на лесокултурната сфера.

Материалът отразява дългогодишния опит на авторите, съветите и помощта при съвместната изследователска работа с проф. д-р Божин Богданов, проф. д-р Славчо Илиев, доц. д.с.н. Мария Николова.

Учебникът би бил полезен за студенти от сродни дисциплини, както и за специалисти от практиката, учители в професионалните гимназии по горско стопанство.

Доц. г-р Наско Илиев, доц. г-р Милко Милев (обща редакция), доц. г-р Пламен Александров, доц. г-р Красимира Петкова. Производство на фиданки от дървесни и храстови видове. Издателска къща на ЛТУ, София, 2015 г., 333 стр.

Монографията има за цел да представи съвременното ниво на производствените дейности и технологии в разсадниците за производство на посадъчни материали, които се използват за залесяване с горски и декоративни цели. Обособени са две основни

части: общите принципи на разсадниковото производство и за конкретните дървесни и храстови видове. Прави се кратък преглед на природните и икономическите предпоставки за разсадниковото производство, историческото развитие, класификацията на разсадниците, организацията и устройството на разсадниковата площ, изискванията за доброкачествена почвообработка и други. Включен е преглед на агротехническите мероприятия и са представени специфичните производствени технологии и методи на работа. Следван е хронологичният ред на производствената верига. Представят се по-късно развитите се технологии - за оранжерийно и контейнерно производство и *in vitro* размножаването. Отделено е внимание на морфологията на пониците. Във втората част авторите се концентрират върху специфичните особености при производството на посадъчни материали от дървесни и храстови видове.

Съставени са Приложение 1 със синтезирани справочни данни за производството на семенишни фиданки и Приложение 2 за таксоните, при които се работи на сортово ниво. Приложени са указатели за българските и латинските наименования на видовете.

Изданието е най-мощното, публикувано от български автори, досега. Представена е информация за 218 дървесни и храстови вида от 111 рода. За онагледяване са поместени 158 фигури, включващи 104 графични изображения и 160 цветни снимки.

Wood-Mizer®
from forest to final form

ХОРА. БИЧЕНИ МАТЕРИАЛИ. БАНЦИЗИ

**МОДЕЛЪТ
LT70**

**Мощен и
високопроизводителен**

- Стационарен или мобилен банциг
- Основен двигател: електрически 18,5kW или дизелов 42hp
- Хидравлично манипулиране на трупите

- Механизирано задвижване на главата
- Компютър Accuset или Setworks
- Хидравлично огъване на лентата
- Комбинирани лентоводители ролка/плочка
- Система за принудително смазване на лентата LubeMizer

Екотехпродукт ООД
София 1186, ул. Стар Лозенски път 38
office@ecotechproduct.com
тел/факс: 02/979 17 10
тел.: 02/462 70 35
тел: 089 913 31 10

www.woodmizer.bg

Трите източника на доходност: скорост, надеждност, икономичност

- Тези качества притежава лентовият банциг **Wood-Mizer LT 70**

Компанията Wood-Mizer, която отбелязва през тази година 25-години от създаването на своя управленска и производствена база в Европа, съобщава за нова тенденция в изискванията на клиентите.

„Наблюдаваме, че от 2014 г. нараства интересът към по-производителни банцизи - казва инж. Калин Симеонов - управител на „Екомехпродукт“ ООД и представител на Wood-Mizer в България. Много от собствениците на оборудването за обработка на дървесина на Wood-Mizer в България сменят по-малките банцизи модел LT 15 с по-големите LT 20, или LT 40 с по-мощните LT 70. Според мен това е добър знак: дървопреработващите фирми гледат с оптимизъм в бъдещето“. Както е известно, Wood-Mizer разделя оборудването, което произвежда, на два типа според неговата производителност - оранжева и зелена серия. Зелената серия е за промишлено оборудване с висока производителност. То включва автоматизирани линии за обработка на трупи, които са компютърноуправляеми и се конфигурират с различни транспортъри за подаване и поемане на материалите. А оранжевата серия - това са добре познатите оранжеви банцизи, предназначени за малките до средни предприятия и частни предприемачи.

Сега по-подробно ще разкажем за лентовия банциг LT 70 - най-производителната машина от оранжевата гама на Wood-Mizer. При проектирането му конструкторският отдел на фирмата си поставя две цели: висока производителност, благодарение на бързината на разбичване на дървесина и висока надеждност, за да се намали до минимум времето, необходимо за техническа поддръжка.

Режещата глава

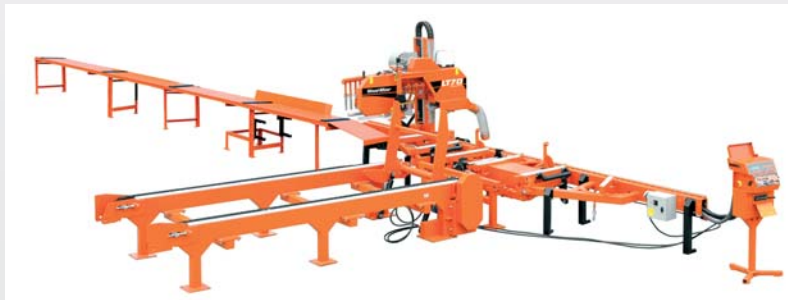
LT 70 се различава от останалите оранжеви банцизи на Wood-Mizer по конструкцията на режещата глава. Оборудван с по-мощни основни двигатели (електрически 15kWm или 18.5 kWm, а в мобилната си версия - дизелов турбодвигател с мощност 42 k.c.), банцигът има значително по-висока скорост на рязане. За да се избегнат вибрации на банциговата лента по време на преминането ѝ през трупа при тази висока скорост и за да се гарантира точност на ряза, се използват комбинирани лентоводители ролка/плочка. Обтягането на лентата е хидравлично, като неговите стойности се поддържат постоянни с помощта на пневматичен демпер. Има бутон за моментално отпускане на лентата, което прави смяната ѝ лесна и удобна. Системата за принудително смазване на лентата LubeMizer подава почистващата течност принудително от двете страни на лентата, като отмива поленалите трици или смола и допринася за точността на рязане и по-дългия живот на лентата.

Банциг

Машината е оборудвана с хидравлика за манипулиране на материала, което повишава значително произво-

Банцигът LT 70R с дистанционно управление, напречен транспортър и сортиращ транспортър, работещ в хърватското предприятие

Икономичният вариант на линията за преработка на трупи LT 70R

Разширената версия с надлъжен транспортър, сортировъчен транспортър и заръбвач циркуляр

дителността. Именно в серията LT 70 има възможност да се установи пълна Супер хидравлика, която включва: притискач, обръщач, 2 бр. повдигащи ролки и вилци за натоварване на трупи.

Пулт за управление

Банцигът е снабден с компютърно устройство Accuset, с което се задава желаната дебелина на дъските. То позволява програмиране и запаметяване до 16 варианта на размери на дъската.

Имайки предвид това, че банцигът работи много бързо, се препоръчва да се използва дистанционен пулт за управление, за да не снове операторът напред-назад и да не спада производителността към края на смяната.

За мобилната версия оптимален е безжичният пулт wireless, който операторът може да постави на удобно място и оттам да управлява всички функции на банцига, намирайки се на едно място. А когато банцигът работи в цеха, най-добре е да се управлява от отделен пулт за дистанционно управление. Такъв банциг се нарича LT 70R (символът R означава „Remote“, „отдалечен“) и е оборудван с напречен транспортър (хидравлична рампа) за подаване на материалите. Той събира трупи, достатъчни за 4 часа работа. Рампата е оборудвана с устройство за поединично подаване на трупите. При възвратно движение на режещата глава готовата дъска се хваща и се премества от сортиращ транспортър.

Производителност

Банциг от серията LT 70 работи например в хърватското предприятие Марпес d.o.o. Преди да закупи този тип банциг, предприятието се специализира в производството на дърва за огрев за износ в Италия. Сега произвежда строителни материали, 3D стенни панели от дърво и градинска мебел, т.е. по-скъпа продукция. Собственикът на компанията Горан Маргетич споделя: „Ние започнахме скромно, разбичвайки 5-10 м³ на смяна, но постепенно производителността ни нарасна до 12-13 м³ на смяна, понастоящем тя е 17 м³, с потенциал да достигне 18-20 куб. метра“.

Банцигови ленти

Тъй като банцигът използва тънки банцигови ленти с дебелина около 1 мм, от един труп се получава с една дъска повече, отколкото при технологиите с друг вид режещи инструменти.

Тънките и тесни ленти са много важен елемент от технологията на Wood-Mizer. При LT 70 лентоводните ко-

лела са с гуаметър от 600 мм. Това налага използване на ленти с по-голяма дължина, които са по-устойчиви на огъване и продължителна работа. Широчината на лентата е 38 мм, по-голяма от обикновената от 32 мм. Това означава, че тя издържа на повече заточвания и има по-дълъг срок на работа.

Обновяване крачка по крачка

„Бих искал да отбележа още една важна особеност на банцизите LT 70R - казва инж. Калин Симеонов - могат да се усъвършенстват постепенно, като се добавят различните видове транспортъри и допълнително оборудване и по този начин да получим ефективна и рационална линия за обработка на трупи“.

Например ръчните ролганги за преместване на готовата дъска могат да се заменят с надлъжен лентов транспортър и с това да се намали трудоемкостта и количеството на работниците. След транспортъра могат да се добавят пневматичната сортировъчна маса и заръбващият циркуляр.

За това LT 70 се превръща в отлично решение за промишлените дървопреработватели. Скоростта му осигурява по-висока производителност. Надеждността му позволява да се работи на 2 смени. Икономичността му поддържа ниско равнище на производствените разходи.

Представител на Wood-Mizer за България

„Екотехпродукт“ ООД

София 1186, ул. „Стар Лозенски път“ № 38

office@ecotechproduct.com

тел./факс: 02/979 17 10,

тел.: 02/462 70 35

мобилен тел.: 0889 133 110

www.wood-mizer.bg

IN MEMORIAM

На 22 май след тежко боледуване почина инж. Галина Георгиева Господинова.

Родена е на 30.11.1957 г. в Русе. Средно образование получава в 22 ЕСПУ - София. През 1980 г. завършва ВАТИ, специалност „Опазване на природата“.

Започва работа в Института по почвознание „Н. Пушкиров“ в София, а от 1985 г., в продъл-

жение на 30 години, работи в Търговско предприятие „Горснаб“, което развива значителна дейност за снабдяване на горскопромишления отрасъл на страната и българските дърводобивни предприятия в Републи-

ка Коми с машини, материали, инструменти, стоки, формуляри и документи.

След демократичните промени „Горснаб“ се приватизира, но остава с основен предмет на дейност снабдяване на стопанствата с необходимите формуляри, превозни и регистрационни документи, контролни горски марки. Инж. Господинова отговаря за изпълнителската дейност на предприятието, като винаги висококачествено и в срок изпълнява задълженията към горските и ловните държавни и общински стопанства. Организационните ѝ умения и коректност я изграждат като много добър специалист. Принципно и отзивчива, тя винаги поддържа най-добри колегиални отношения в името на професионалната дейност.

Поклон пред светлата ѝ памет!

IN MEMORIAM

На 8 юни почина инж. Огнян Спасов Йосифов.

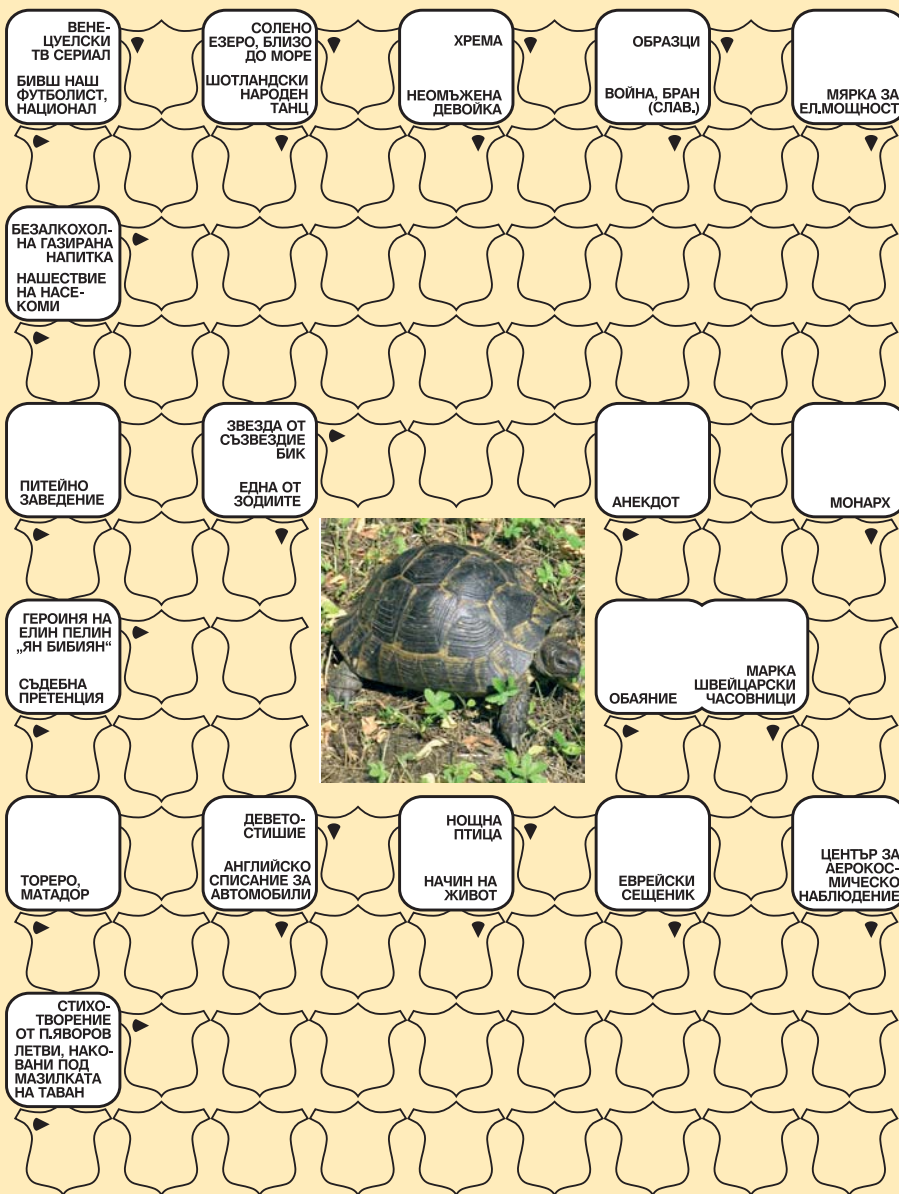
Роден е на 11.08.1957 г. в Михайловград (сега Монтана).

През 1982 г. завършва ВАТИ, специалност „Горско стопанство“. Трудовият му път започва през същата година като проектант в „Агролеспроект“, където работи 17 години.

От 2000 до 2004 г. е проектант, ръководител на група и главен проектант в „Кавеко инженеринг“ ООД.

В централното горско управление постъпва през 2004 г., където е главен експерт в НУТ, през 2007-2008 г. - в ДАГ, и от 2008 г. заема същата длъжност в Изпълнителната агенция по горите. От 2012 г. е назначен за началник на отдел „Учредяване на вещни права“ в дирекция „Промени в горските територии“ на ИАГ.

Поклон пред светлата му памет!

РЕЧНИК: НАТ, РАВ

СТЕФАН КРЪСТЕВ

ОТГОВОРИ НА КРЪСТОСЛОВИЦАТА ОТ БРОЙ 5/2015:

ВОДОРАВНО: Граматика. Оригинал. Озонатори. Еро. Лаф. Бал. ТА. Час. СИВ. Детонатор. Тематика. Литератор.

ОТВЕСНО: „Грозната Бети“. АРО. Фас. Тет. Емине. Ломе. Агар. Нар. Отито. Бата. Ино (Бернар). Тит. Скарна. Илоко. Али. Лов. РАР.

WWW.KLIMATET.COM

0898/ 61 45 81

Самораслящи

Старият горски бай Нено Балкангжията отваря очи след операцията.

- Добре. Ще ви изпратя за през нощта сестрата - казва докторът.

- Докторе, не може ли някой друг път, днес всичко ме боли...

- Колко е хубаво да си влюбен. Животът става хубав - замечтано разказва бай Нено на приятелите си. - Дори жената, децата и внуците по-малко те гразнят.

- Дядо, какво е брак? - питал внукът на бай Нено.

- Е, това са отношенията, в които единият е прав, а другият е мъжът.

- Дядо, как се запознахте с баба? - любопитствал внукът на стария горски.

- Един ден попитах една девойка: „Какво правиш?“. Когато тя спря да говори, ние вече имахме две деца - чичо ти и баща ти.

- Бабо, разкажи ми интересна приказка преди сън - молила Неновица малката ѝ внучка.

- Спи, спи, че. Дядо ти, като си дойде на сутринта, и на двете такава приказка ще разкаже...

- Нено, днес имам не само рожден ден, ами е юбилей - казва Неновица на мъжа си, - какво си ми купил за подарък?

- Виждаш ли оня черен мерцедес на улицата?

- Да!

- Точно същия цвят чорапогащник съм ти взел!

Прибира се бай Нено на сутринта и „бам“ точилка между очите.

След малко идва на себе си и вижда надвесената над него Неновица.

- Извинявай, аз по навик. Забравих, че сте въвели нощни дежурства за борба с браконьерите в горите.

Старият горски чете вестник на глас: „Социологическите проучвания показват, че над 90 % от българите живеят в постоянен стрес“.

- А останалите? - любопитно залича Неновица.

- А останалите, булка, живеят в САЩ, Канада, Англия, Испания.

Обичам България За един мускал удоволствие

Ей сега да си в розоварната на „Дамасцена“! Розоберът приключи, но дестилериите работят ли работят с ароматната суровина. А туристите навалят ли навалят. Особено популярни са туровете, наречени „Rosenreise“, или „Розови пътешествия“, организирани от местни туроператори. Германци, австрийци, шведи, японци - най-дисциплинираните туристи на света - още преди да тръгнат насам, знаят, че България принася три съкровища - виното, млечнокиселата бактерия и аромата на розата. Розата е един от символите на България, но не бих казала, че държавата много се е загрижила за популяризиране на страната чрез този красив уханен символ. Казанлъшкият музей на розата, открит през 1964 г., отгавна не е туристически обект. Дано по-скоро да отпочне строителството на нов, който ще бъде разположен в парка „Розариум“ в Казанлък. А засега може да се порадваме на частната инициатива, родена в региона на розата преди 24 години. Розоварната „Дамасцена“ край с. Скобелево, община Павел баня, е първата частна семейна фирма за дестилация на маслогайното растение, създадена през 1991 година. Днес тя се превърна в модерна дестилерия и етнографски комплекс, потънал в цветовете на над 100 сорта розови храсти - добър туристически продукт на България.

Знаете ли какво е Дамасцена и откъде идва? До преди 20-ина години наричахме това ароматно творение просто казанлъшка роза. Казанлъшката роза обаче е потомство на сорта *Rosa Damascena*. Разказват се няколко легенди за идването ѝ у нас. Едната е, че розата пристига заедно с османското завоевание от Мала Азия и първите храсти са засадени северно от днешния гр. Шипка. Даже се твърди, че името на града идва от наименованието на този храст от местните - шипек. Розовите полета за производство на маслогайното цвете се засаждат в края на XIV в. по цялото протежение на сегашната Розова долина. След Освобождението, през 20-те години на XX в., маслото от гул-дамасцена произвеждат 2170 кооперации и частни производители. През 40-те 80 % от ценната стока са дестилирани в Долината на розите. За 1 kg ароматно масло са необходими 3.5 т цвят от маслогайната Дамасцена (с розов цвят) и пет тона от Алба (с бели цветове). Знаем, че в БНБ се съхранява резервът от розово масло, но гържавна тайна е неговото количество. Качеството обаче не е тайна - българското розово масло е прието навсякъде и в момента килограм от него струва 5500 евро. Фирмата „Дамасцена“ всяка година произвежда десетки килограми, които изнася в страни от ЕС, в САЩ, Индия, Тайван, Корея, Япония. Произвежда и много продукти от ароматната суровина. Туристи от всички краища на света идват в розоварната, за да се докоснат до тайнството на преработката на розата, и затова собствениците на „Дамасцена“ решават да го изградят мястото като Етнографски комплекс. Традиционните гулапски казани отпреди 300 години и други пособия от занаята и бита на българина са експонати, но дестилерията от няколко модерни инсталации е действаща и екскурзоводът ще ви разкаже увлекателно за целия процес на варене на розовото масло. Много е приятно за слушане и... уханно за вдихване..

А и с бай ви Ганьо, приседнал в бронз с дисагите си, пълни с мускалчета, на пейката пред розоварната, ще можете да се снимате. Може да сте забравили, но онова което наричаме мускал, е единицата за тегло на количеството розово масло, заимствана от арабите и равна на 4.9844 грама. Почти пет грама удоволствие.

Светлана ИВАНОВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

ХУСКВАРНА БЪЛГАРИЯ ЕООД

София 1797, ж.к. „Младост“ - 2
бул. „Андрей Ляпчев“ 72
тел: 02 /8099411,
факс: 02 /8099413,
www.husqvarna.bg
e-mail: info@husqvarna.bg